

KÁNTORJÁNOSI

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Tisztelt Olvasók!

Tisztelt Kántorjánosiak!

Ön Kántorjánosi Község Arculati kézikönyvét tartja a kezében.

Jelen Településképi Arculati Kézikönyv megalkotása a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján jött létre abból a célból, hogy a településkép tervszerű, esztétikus kialakítását, szakmailag támogassa, elősegítse.

Ez a kézikönyv mindannyiunk számára készült, a lakosoknak, az építőknek, építtetőknak. Készítése során a község lakossága, a helyi közösségek végiggondolhatták azt, hogy milyen környezetben szeretnének élni, hogyan őrizzék meg és fejlesszék Kántorjánosi építészeti arculatát, kultúráját. Amikor építünk, nemcsak a saját közvetlen környezetünket formáljuk, hanem az utcakép látványára, településünk megítélésére, megjelenésére is befolyással vagyunk. A kézikönyvben szereplő ajánlások irányt mutatnak az építkezni szándékozóknak. Ezekkel az ajánlásokkal megőrizhetők a település hagyományos építészeti jegyei, de ugyanakkor jól ötvözhetőek a modern kor elvárásai és technikai vívmányai, anyaghasználati lehetőségei, úgy, hogy a falu képe, hangulata gyökeresen ne változzon meg.

Célunk, hogy biztosítsuk a lehetőséget a település folyamatos fejlődéséhez, ami által otthonának érzi minden itt élő ember, és letelepedni szándékozó is.

Befejezésül szeretném megköszönni a közreműködő lakosoknak, hogy véleményükkel, javaslatukkal segítették a közreműködő szervezeteket és a szaktudásukkal résztvevő építészek munkáját.

Dr. Péter Zoltán
Polgármester

KÁNTORJÁNOSI

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	5
2. KÁNTORJÁNOSI BEMUTATÁSA	6
Településtörténet	6
Táji, természeti adottságok	7
Gazdaság	8
Idegenforgalom, turizmus	8
3. ÖRÖKSÉGÜNK	9
Történeti emlékek	9
A népi építészet példái, lakóépületek	12
Védelemre javasolt népi épület	14
Kiemelt jelentőségű területen található népi épületek	16
4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK	18
A településszerkezet ismertetése	18
Eltérő karakterű településrészek területi lehatárolása	19
TELEPÜLÉSKÖZPONT	20
FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ	22
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÉS A BEÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI, HÉTVÉGI HÁZAS TERÜLETEK, TANYÁK	23
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő, jelenleg falusias lakóterület: Emma major tanya	24
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő Mezőgazdasági üzemi területek	24
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő Hétfégházás tóparti terület	25
5. AJÁNLÁSOK	26
5.1 Építészeti útmutató	26
Bevezető	26
5.1.1 Településközpont	27
Telepítés	28
Terepalakítás	30
Tető	30
Magasság	30
Szín	31
Tornácok, erkélyek	33
Ajtók, ablakok	34
Homlokzatképzés, anyaghasználat	35
Részletek	37
Kerítések, térfalak	39
Kertek, melléképületek	40
Utcák, közterek, közparkok, közkertek	42
5.1.2 Falusias lakóterületi településrész	44
Telepítés; Magasság; Tető; Szín; Tornácok, erkélyek; Ajtók, ablakok; Homlokzatképzés, anyaghasználat;	
Részletek; Kertek, melléképületek; Utcák, terek, közparkok, közkertek	45
Terepalakítás	45
Kerítések, térfalak	46

5.1.3 Beépítésre nem szánt területek és a beékelődő mezőgazdasági üzemi, hétvégi házas területek, tanyák	47
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő Mezőgazdasági üzemi területek	48
Telepítés	48
Magasság	48
Terepalakítás	48
Tető	49
Szín	49
Tornácok, erkélyek; Ajtók, ablakok; Homlokzatképzés, anyaghasználat; Részletek	50
Kertek, melléképületek, közterületek	50
Kerítések, térfalak	50
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő, jelenleg falusias lakóterület: Emma major tanya	51
A beépítésre nem szánt területbe ékelődő Hétvégi házas tóparti terület	53
5.2 Közterületek településképi útmutatója – utcák, közterek, közparkok, közkertek	54
Bevezető	54
Utcák, utak, sétányok	55
Közterek, közparkok, közkertek, kiemelt fontosságú közterületek	56
6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTETT RÉSZLETEK	60
7. EGYÉB JÓ PÉLDÁK	69
8. BEÉPÍTÉSI VÁZLAT –FEJLESZTÉSI JAVASLATOK	78
9. ZÁRSZÓ	80
10. IMPRESSZUM	81

1. BEVEZETÉS

„Az életnek értelmet csak a szolgálat adhat, mellyel az emberek ügye felé fordulunk.”

(Márai Sándor)

Jelen kézikönyv hasznos segítség, iránymutatás kíván lenni a közösség számára, környezetünk értékeinek megóvásához, a hozzá alkalmazkodó környezetépítés, építkezések megtervezéséhez. Szándékaink szerint a kézikönyvvel Márai Sándor szavai nyomán, az épített, táji és közösségi környezet javát keresve indulunk el a múltból táplálkozó, de a jelenben gondolkodó, és a jövőt is megalapozó tudatosságig.

A néhány éve meghirdetett, új Nemzeti Építészeti Politika megalkotói számos ponton tűztek ki új célokat, várhatóan egész életünket befolyásoló feladatokat határozva meg, melyek egyike a minden magyar településen elkészítendő Településképi Arculati Kézikönyv, a TAK.

Kántorjánosi Településképi Arculati Kézikönyvének készítésekor, a tényleges munkában részt vettek a helyi önkormányzat vezetői, a lakosság, a civil- és gazdasági-, gazdálkodó szervezetek képviselői is, segítve és támogatva a könyvön dolgozó számos szakember munkáját. Több hónapos, együtt végzett munka során számba kellett venni a település meglévő, régi és új értékeit. Szűk körben és népesebb fórumokon, közösen gondolkodva, át kellett beszélni a tapasztalatokat, a jelen és a jövő céljait. Mindebből merítve, sokrétű támogatás mellett jöhetett létre Kántorjánosi Településképi Arculati Kézikönyve.

A kézikönyv a hely „lelkének” megismerésén, az itt érvényes összefüggések vizsgálatán, az épületek és környezetük, az utcaképek, utcák, terek, az erdészeti, mezőgazdasági, természetvédelmi területek számbavételén alapul, a fenti idézetben is említett szolgálat, az emberek ügye felé fordulás szellemében. A kiadvány készítői az élhető és harmonikus lakhatási- és munkakörülmények biztosítása mellett a változó energetikai, éghajlati viszonyokhoz való alkalmazkodást is szem előtt tartották. A megszületett gondolatok természetesen nem örök érvényűek. Nincsenek is véglegesen „kőbe vésve”, hiszen az idő múlásával, a körülmények változásával, folyamatos frissítésre szorulnak. Felülvizsgálatukat célszerű akár évente megtenni.

A bevezetőben megfogalmazottak jegyében kívánjuk, forgassák a jelen és jövő mindenkori Építői a Településképi Arculati Kézikönyvet, azaz a TAK-ot haszonnal és megleléssel!

A kézikönyv eszközei, célja:

A kézikönyv a település bemutatásával, az értékek megismertetésével, és útmutató ajánlásokkal vezeti be az érdeklődőt, az építkezni szándékozót az építészeti értékek helyi tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, valamint Kántorjánosi értékeit is ízléssel viszi tovább, településképebe illeszkedik. A könyvet összességében javasolt kezelni, hiszen az ismertető és ajánlások, az Örökségünk és Jó példák külön fejezetek ugyan, mégis egymás kiegészítői; együttesen szolgálnak iránymutatóul. Javaslatokat, problémafelvetéseket nem csak az ajánlások c. fejezetben, ill. annak keretével kiemelt szövegdobozokban találhatunk!

Az ajánlások, gondolatok nem tekinthetők szigorúan kötelező jellegűnek, céljuk nem a tervezési szabadság korlátozása, hanem éppen a helyi értékek megismertetése, a sokféle építészeti lehetőség feltárása, a településhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

2. KÁNTORJÁNOSI BEMUTATÁSA

Kántorjánosi község a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti részében, a mátészalkai járásban található, a Nyírség része. Nyíregyházától Keletre, 37 km-re, míg Mátészalkától Nyugatra 17 km-re terül el. Autópályáról az Őri lehajtó felől rövid idő alatt megközelíthető, közvetlen vasúti kapcsolata nincsen. Területe 4163 hektár.

A település becsült lélekszáma 2017-ben 2168, tehát lélekszám szerint középfalu kategóriába sorolható. 1870-óta vezetett statisztika szerint a népesség 1880-tól 1960-ig növekvő, majd csökkenő tendenciát mutat, bár a jelenlegi időszakban stagnálás észlelhető.

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

A település közigazgatási határán belül több, neolitik, bronzkori, római-kori szarmata, őskori, őskori-bronzkori, Árpád-kori, császárkori településekre utaló régészeti nyomokat találtak, de található itt késő rézkori - kora bronzkori halomsír, kurgán is. Történeti érdekesség pl., hogy a településről származik egy, a nyíregyházi Jósa András Múzeum régészeti gyűjteményben található rézkori kőbalta, mely az akkor a Tiszától Keletre élt népcsoport leletanyagában máshol is felbukkant.

A XVIII. század második felében készült első katonai felmérés térképén a mai települést két összenőtt település alkotja: Jánosi és Iklód.

Jánosi neve már 1272-ben megjelenik, Hodász (akkori Hetény) határjárási dokumentumaiban, két birtokot is jelölve ugyanezzel a névvel (Janus). Az egyik feltehetően Jánosi, a másik Iklód (más nevein Kisjánosi, Balog, Balogjánosi, Nyíriklód).

Jánosi keletkezése a XII. századra tehető. A jelenlegi református templom helyén már az Árpád-korban is állt templom. A település első lakói a Nyírség keleti peremén húzódó gyeptüvelő őrei lehettek. Középkori tulajdonosa a Kántor család volt, de őseik már jóval a XIV. század előtt kapták.

Iklód 1917-ben olvadt be hivatalosan a testvérvárosba, bár egy része már a XIV. században a Kántor (akkori Balog) családhoz került Balogjánosi pusztá néven. A Balog család feltehetően a Jakab nevű leszármazottja révén kapta új nevét a Kántor nevet, mivel ő kántorkanonok volt. Így kaphatta a település is a Kántorjánosi nevet.

Kántorjánosi a középkorban Őr, Lövé és Hodász településekkel együtt a keleti gyeptüvelő belső védvonalához tartozott, kereskedelmi útvonalak nem érintették. Határában több falu is létezett, ma ezek emlékét már csak a dűlők elnevezései őrzik, de pl. Gothard (vagy Gothardtelke) esetén már ilyen formában sem maradt emléke. Ma a településhez lakott külterületként az Emma-major tartozik.

A települést a XV. századtól egyszerre több család is birtokolta, királyi adományokként. Voltak itt birtokosok többek között a Báthoryak, a Császáriak, Jánosiak, a Komarowsky (ma Komoróczy) család. Utolsó birtokosai a gróf Károlyi, báró Uray, Mándy családok voltak. A Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári béke után a település az aratni járó ruszinok betelepülésével népesedett be újra. A népcsoport hamar beilleszkedett. Kántorjánosi a XX. század elején körjegyzőségi székhely volt. Később nagyközségi közös tanács társközsége, tanácsának székhelye Hodász, társközsége Nyírkáta volt. Jelenleg önálló település. 2001-es felmérés szerint lakosságának 89%-a magyar, 11%-a roma nemzetiségűnek vallotta magát. A település képét nem kizárólag a magyar ízlésvilág és népi építészet határozza meg. Számos, itt megjelenő motívum a ruszin népi építészetben is fellelhető, ill. a roma építészet is meghatározó szerephez jut.

(Az Első Katonai Felmérés során készült térkép részlete a XVIII. sz. végéről)

TÁJ, TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

A tájegység a Nyírség északkeleti területe; enyhén Észak-Északkelet felé lejtő, enyhén tagolt, illetve hullámos hordalékkúpság. Jellemzőek a homokbuckák mellett a szélbarázdák és az ősfolyóvölgy-maradványok is. A település teljes területe az Országos Területrendezési Tervben tájképvédelmi szempontból kiemelten védett területként szerepel! Országos védelem alatt álló terület a Vajai-tó Természetvédelmi terület. A védett értékeket lásd az Örökségünk fejezetben!

A talaj főként homok, melynek nagy részét barna erdőtalaj takarja. Hasznosítása elsősorban szántóként, erdőterületként, ill. kisebb százalékban gyümölcsösként és szőlőként történik. Napjainkban is legeltetésre használt nagy kiterjedésű gyepterület az egykor vízzel borított Nagy-rét. A település területén működő, és már felhagyott homokbányák is találhatóak. Az erdős területek aránya az országos átlagnál nagyobb. Természetes fás- erdős területek főként a Vajai-tó mentén, ill. a csatornák- árkok végén kialakult mocsaras területeken találhatóak.

A terület Északkelet-Keleti részén nagy kiterjedésű futóhomokos (erózióveszélyes) terület található.

A tájat a Hajdúhadház-Nyíradony közötti vízválasztótól a Lónay-csatornához tartó, egymással kb. párhuzamos „főfolyások”, vagy csatornák tagolják. Az időszakosan megjelenő belvíz elfolyása így biztosított. Állandó állóvízként a Vajai-tavat (víztározót) lehet említeni, melynek egy része Kántorjánosihoz tartozik, természetvédelmi terület. Állandó, mesterséges vízfolyás a Vajai (III.sz.) főfolyás, mely keresztülhalad a településen. A tájat, annak használatát meghatározó, szintén mesterséges elem a terület északi részén áthaladó autópálya.

A táj a szabályozásokig a Tisza öntésterülete, nyír ligeterdő borította mocsaras, lápos terület volt. A mai, csekély kiterjedésű természetes fás területek folyóparti füzesek, égeresek, fűz- nyár ligetek, néhol keményfáligetek. A gyepes, mocsaras-zombékos területeken számos védett növény- és állatfaj él. Az Emma major területén koros dísfák, ligetes facsoportok találhatóak.

A homoktalaj megkötésére ültetett akácerdők ma is nagy felületeket foglalnak, ill. található erdei fenyves, nyáras, néhol nyíres is.

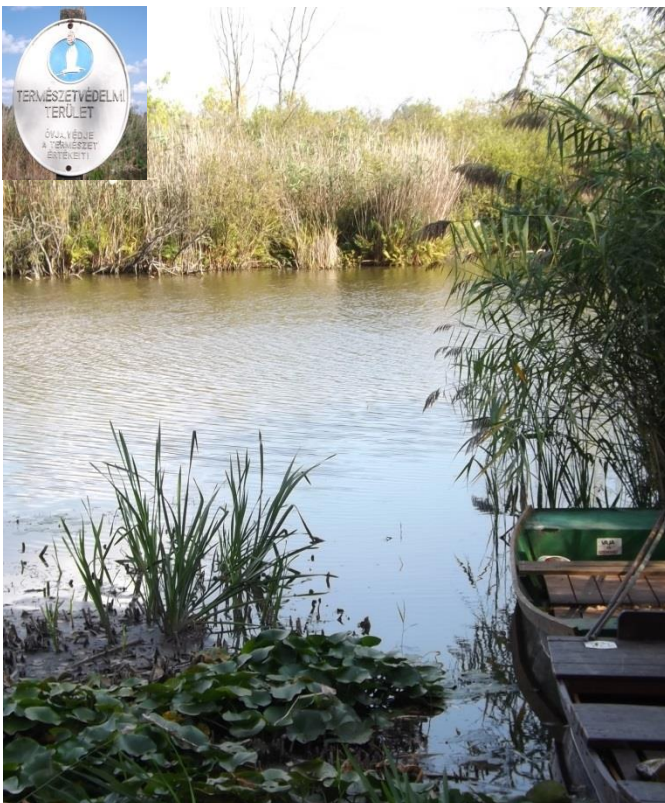

GAZDASÁG

A településre napjainkban is a mezőgazdasági jellegű gazdálkodás jellemző, jelentősebb ipari tevékenység nem folyik.

A szántókon a fő termények: a gabona, a burgonya, kukorica. A gyümölcsösök aránya jelentős. A szőlőtermelés elenyésző.

A településen méhészettel, állattartással is foglalkoznak, legeltetésre nagy kiterjedésű rét áll rendelkezésre.

IDEGENFORGALOM, TURIZMUS

Habár a térségben nincsen nagy hagyománya a turizmusnak, de megemlítendő, hogy a település az Alföldi Kéktúra útvonalán fekszik. Turisztikai célpont lehet a Vajai-tó is, melynek környezete természetvédelmi terület; a tavat horgászásra használják.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Bevezető

Örökségünk sokrétű. Minden, amit elődeink, felmenőink ránk hagynak, az a mi örökségünk, legyenek ezek akár jók, akár rosszak, értékesek vagy értéktelenek. Mégis a mieink, mert ránk maradtak, nekünk kell megtartani és tovább örökíteni ezeket, legyen szó akár tárgyi vagy épített, akár táji értékeinkről.

Kezeljük tisztelettel örökségeinket, ne akarjuk őket a saját kedvünkre átalakítani, esetleg megsemmisíteni, bánjunk velük kellő alázattal és hozzáértéssel. Tartsuk tiszteletben, hogy ezek a múlt vagy közelmúlt emlékei, az egyes korok lenyomatai.

A teljesség igénye nélküli fejezet ez, hiszen a múlt örökségeit képtelenség felsorolni.

Országos védelem alatt álló műemlék, miniszteri rendelettel védetté nyilvánított régészeti lelőhely nem található Kántorjánosi területén. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek listáját lásd mellékletben.

TÖRTÉNETI EMLÉKEK

Római katolikus templom, harangláb és kőkereszt.

Védelemre javasolt épület. A főhomlokzaton látható festmény és fémplaca-felirat a korára igen jellemző, megőrzendő érték, a településképre is hatást gyakorló történelmi korlenyomat. Hátsókertjében található kiszolgáló épületei és kőkeresztje szintén megtartandók; a templomépülettel és kukoricafölddel közösen alkotnak történeti és vizuális értékkel bíró egységet.

Református templom

Védelemre javasolt épület, mely a középkori település református templomának helyén áll, magas fák és az iskolaépület takarásában. Falában megtalálhatóak a középkori templom szerkezetének maradványai, ezért mindenképp műemlékként kezelendő. Állagmegóvó felújítása időszerű; ázási, erős nedvesedési károsodások láthatóak.

Görög katolikus templom, harangláb és kereszt

Védelemre javasolt épület. Helyén a XVIII. században is állt már templom, a ruszin népcsoport betelepülése nyomán.

Gémeskutak

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság térképes adatbázisa szerint a területen nyolc, a kulturális örökségünk részét képező gémeskút található. Állapotuk A-D skálában C megjelölésű.

Izraelita temető

A Zalka Máté utcában található, az izraelita hagyományok szerint kialakított temető. Védelemre javasolt.

Kántorjánosi meggy

Igen híres a Kántorjánosiról elnevezett kántorjánosi fűrtös meggy, amiből a környéken nagyobb ültetvények is találhatóak. Edzett, ellenálló fajta. Önporzó, így megbízhatóan és bőven terem. Íze kiváló, friss fogyasztásra, de lének és eltevésre is elsőrendű.

De örökségünk az egész táj és élővilág is, mellyel kellő tisztelettel kell bánnunk!

A település teljes területe az Országos Területrendezési Tervben tájképvédelmi szempontból kiemelten védett területként szerepel! Országos védelem alatt álló terület a Vajai-tó Természetvédelmi terület, ill. a Natura2000-es területek közül a különleges természetmegőrzési terület is érinti. Nemzeti ökológiai hálózatunk magterület, ökológiai folyosó és pufferterület övezetei is megtalálhatóak a területen.

A mocsaras, nádasos területek természetközeli területnek minősülnek, azokon épületet elhelyezni nem lehet.

A területen előforduló, védett vagy fokozottan védett fajok: fehér tündérrózsa, tarajos pajzsika, szálkás pajzsika, jégmadár, törpegém, függőcinege, karvaly, erdei fülesbagoly.

A NÉPI ÉPÍTÉSZET PÉLDÁI, LAKÓÉPÜLETEK

„Modern nemzeti kultúránkat, az irodalmat, zenét, művészetet közvetlen és közvetett kapcsolatok szövedéke fűzi a népi kultúra örökségéhez. Amikor identitásunkat, jellemünket, történelmi személyazonosságunkat keressük, újra és újra vissza kell nyúlnunk a falusi világhoz.

Ha ismerjük a faluk, mezővárosok életének köznapjait, a munkákat és a munkák fáradságát... - jobban érzékelhetjük a népművészet szép tárgyainak eredeti jelentését, jelentőségét.

Immár történelmi távlatból, elfogulatlanul láthatjuk az egykor élt falusiak gazdagon kimunkált tervét, elképzelését a szép és harmonikus emberi életről.”

(szedetek a Magyar népművészet c. könyvből (1975, Hofer Tamás és Fél Edit)

T alaprajzú lakóépületek

A tájegységre jellemző, osztott ablakos, zárt oldalbejáratos népi, kispolgári lakóépületek.

Tornácos lakóépületek

A tájegységre jellemző a tornácos lakóház. a településen a tornác igen változatos formákban jelenik meg. Fa oszlopok esetén jellemző az organikus mintázatú dísztámasz motívum (lásd a következő két oldalon). Igen sok épületen látható a vakolatlan deszkaoromzat.

VÉDELEMRE JAVASOLT NÉPI ÉPÜLET

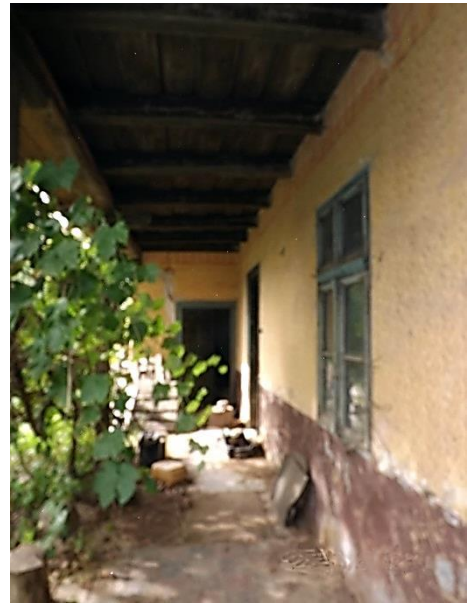
Bajcsy-Zsilinszky u. 17., népi lakóház

Használaton kívüli, a helyi közösség által is megmentésre, védelemre javasolt vályog, középtornácos lakóépület és melléképületei, tájháznak alkalmas.

A településre, a tájegységre jellemző építészeti karakterű épület, szépen kidolgozott, meghatározó építészeti részletekkel. Két szomszédjával együtt hagyományos népi utcaképet idéznek, együttesük megtartandó.

Előtte szorosan meggyfák állnak, így nehéz egyben fotózni, de a részletfotókon jól látható az épület karaktere.

A lakóház mögötti kis gazdasági épület:

KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERÜLETEN TALÁLHATÓ NÉPI ÉPÜLETEK

Arany János u. 24, népi épület

Használaton kívüli, védelemre javasolt, egyszerű kialakítású, pincés vályogépület, a játszótér és a Polgármesteri Hivatal közötti utcasarkon, tájháznak alkalmas, kerítése, kapuja jellegzetes. A tájegységre jellemző építészeti karakterű épület, a település településközponti területén, központi helyen.

Arany János u., hrsz. 2. népi épületek

Két, egymásra merőleges kis épület, városképi szempontból kiemelt helyen, az orsótérben a Polgármesteri hivatal és a református templom között. Megóvásra, megtartásra érdemes, skanzen jellegű bemutatása javasolt. Egy gémszerkezet és egy itatóvályú kíváncszna még a kút mellé! *További fotót lásd a Jó példák c. fejezetben!*

Arany János u., népi épület

Használaton kívüli, megmentésre, védelemre javasolt, oldaltornácos lakóház, tájháznak alkalmas, kerítésoszlopai jellegzetesek.

A tájegységre jellemző építészeti karakterű épület, a település településközponti területén, annak centrumában, az óvoda szomszédságában.

Arany János u., népi épület

Megmentésre, védelemre javasolt, oldaltornácos lakóház, tájháznak alkalmas, kerítése, kapuja jellegzetes.

A tájegységre jellemző építészeti karakterű épület, a település településközponti területén, központi helyen, a görögkatolikus templom mögött, a posta mellett.

Ady Endre u. (a Nyírderzs felé vezető út) 29. népi lakóépület

Megmentésre, védelemre javasolt, elő- és oldaltornácos lakóház, melléképülettel. Tájháznak alkalmas.

A tájegységre jellemző építészeti karakterű épület.

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

A településszerkezet ismertetése

A település utcarendszerét, szerkezetét, a települést a szomszédos településekkel összekötő, csillagpontos rendszerű, kanyargós úthálózat határozza meg. Külterületét, főként a keleti, déli területeket, szivárgó-árkok, csatornák hálózák be.

A tájegységben ritka adottság, hogy a település ún. *orsós utcájú falu**: központjában, a főút keleti oldalán, egy hosszan elnyúló, orsó formájú teresedés alakult ki két útkereszteződés között, melyben templomok, később egyéb intézmények épültek. Itt állt a középkori református templom is, a mai református templom helyén. Ez a középkor óta megmaradt sajátos településszerkezeti adottság védendő: történeti értékén túl jelentős használati és településképi értékkel is bír.

**Orsós utcájú falu:* „Ezeknek a fő jellemzője, hogy a telekhasználat rendje szigorúan szabályozott. A hosszú, keskeny telek egyik végében (tipikusan az oldalhatáron) sorakoznak a lakóházak, rövidebb oldalukkal az utca felé. Utána következik a gazdasági udvar istállókkal, ólakkal, amit végül az általában keresztben álló csűr zár le, amin túl a kert következik. Alapformája az úti- vagy utcásfal, amely eredetileg általában egyutcás, vagyis egyetlen út két oldalán alakultak ki a telkek és rajtuk a házak. A további utcák részben azokból a dűlőutakból jöttek létre, amelyek hátulról feltárták, megközelíthetővé tették a kerteket. Igen gyakori az a továbbfejlődési séma is, amelyben a hosszú, keskeny telkeken az egymást követő generációk újabb házat építenek az első tengelyének meghosszabbításában. Később a telket megnyitják, és utca alakul ki, gyakran zsákutca. Így a szalagtelkes falu jellemzően többutcássá válik.” (<http://tamop412a.ttk.pte.hu/files/foldrajz2/ch03s04.html>)

A XVIII. században a település szerkezete szerint még úti településnek mondható, mely jelleget a Jánosival Délkelet felől összeolvadó Iklod csak tovább erősít, hiszen általa a település ma is hosszasan a főút mentén, Észak-Déli irányban húzódik. A település terjeszkedésének a Délnyugatra elterülő, belvízzel terhelt Nagy-Rét szabott gátat, Kelet felé szintén a belvizes, mocsaras területek, Északkeleten a futóhomokos területek és erdők szegélyezték. A szántók Nyugati irányban terültek el, erdőkkel körülvéve. Terjeszkedésre a XIX. századi mocsárlecsapolás nyújtott lehetőséget, szivárgó árkok, csatornák rendszerének kiépítésével. A XIX. század közepére kezdett kialakulni a többutcás szerkezet, szalagtelkekkel. Az ekkor készült térképeken már kirajzolódnak a főbb közlekedési csomópontokban a háromszög teresedések is, melyek az orsótérrel együtt máig megmaradtak.

A település képét, szerkezetét befolyásoló nemrég megvalósult tényező az M3-as autópályának a település külterületét is átszelő autópálya-szakasz megépülése. Felhajtó a településhez nem készült, de a közeli Őrnél már fel lehet hajtani, így az autópálya a településről percek alatt elérhető. Az autópálya fizikai gátként jelenik meg, azonban a külterületi településszerkezetben, melyhez a telekosztás és földutak rendszerének szükségszerűen alkalmazkodnia kell. További lehetséges, tervezett út az M49-es gyorsforgalmi út, mely a település északkeleti külterületi határát szelheti keresztül.

A település külterülete Északon érinti a Vajai-tavat, egy része így a településhez tartozik. Partja mentén hétvégi házas, egyutcás településrész található. További külterületi egység az Emma-major tanya, mely az Őr felé vezető út mentén terül el, a XIX. századi térképeken már szintén szerepel.

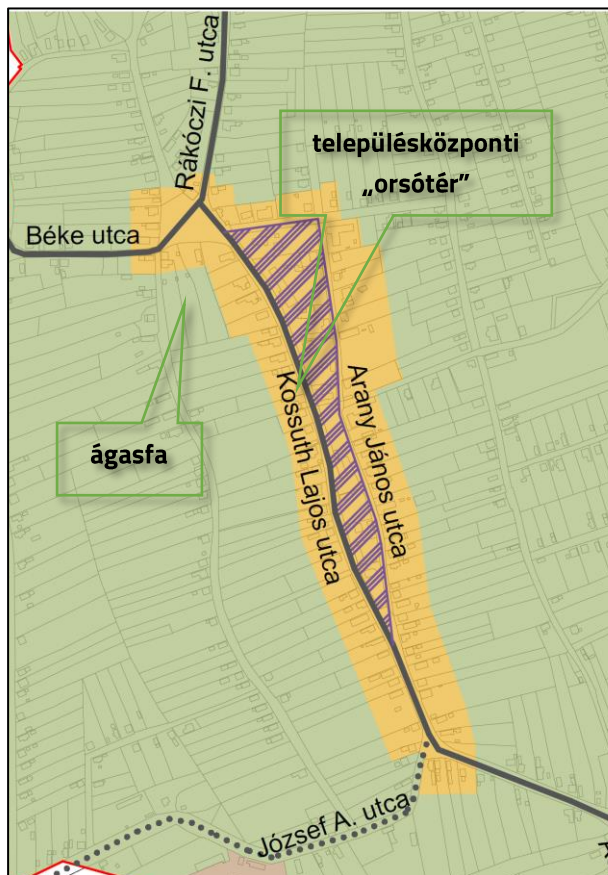
Jelmagyarázat:

- 1. Településközpont
- 2. Falusias lakóterületi településrész
- 3. Beépítésre nem szánt területek, beékelődő mezőgazdasági üzemi, hétvégi házas területekkel, tanyával
- Mezőgazdasági üzemi területek
- Hétvégi házas terület (Kántorjánosi közig. határán belüli)
- Csatlakozó hétvégi házas terület (Kántorjánosi közig. határán kívüli)
- Vízfelületek, csatornák-szivárgók
- Időszakosan belvizes területek
- Belterületi határ
- Főbb utak
- Autópálya
- Tervezett út

Eltérő karakterű településrészek területi lehatárolása

TELEPÜLÉSKÖZPONT

Kántorjánosi funkcionális településközponti területe jól lehatárolható egység a település földrajzi közép-tengelyében, a Kossuth Lajos utca – Arany János utca által határolt „orsótér” és környezetében (lásd a térképrészleten).

A településrész már az Első Katonai Felmérés (1763-1787) során készített térképen is jól kivehetően Jánosi és a vele összeépült Ikld település magját képezte, az orsótérben lévő templomokkal.

A településközponti, főként intézményi jellegű orsótérrel körülvett terület alapvetően falusias lakóterület, néhány beékelődő üzlettel, intézménnyel, kis játszótérrel.

Északon, a Béke utca-Rákóczi F. u. – Kossuth L. u. hármaskeresztződésében egy nagyobb, háromszög alakú teresedés található, melyen az 1848-as szabadságharc emlékére állított ágasfa áll.

Az orsótér egy hosszan elnyúló szigetet képez a lakóterületen belül. Szakrális, kulturális központ ez, a szellemi és materiális feltöltődés helye: templomok, iskola, polgármesteri hivatal, alapvető üzletek szellős sora, közöttük újonnan kialakított parkokkal, néhány lakóházzal.

A Polgármesteri hivataltól Délre eső terület újonnan parkosított, tervszerű teresedést képez. Az orsótér Polgármesteri Hivatalától Északra eső területe viszont zártabb megjelenésű: a hivatalépület és a református templom között néhány lakóépület, míg a református- és római katolikus templom közötti területen kétszintes iskolaépület található.

A római katolikus templom, annak parókiája, az iskola és a református templom együttese észak felől.

(Varázslat a református templom és az iskola közös kertjében)

FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ

Jellegzetes nyírségi falusias lakóterület, ahol a hosszú, szalagtelkes telekosztás jellemző, melléképületekkel, művelt hátsó kertekkel.

Az épületek kora változatos. Több, különböző karakterű népi lakóház található elszórtan. Ezek jellemzően tornácos vagy T alaprajzú vályogtégla épületek. Az épületek kidolgozottsága, részletei szépen illusztrálják, hogy ezek a megmaradt épületek mely időszakokból származnak.

Jellemzőek az 1950-es, 1980-as, 1990-es éveket idéző épületek is, gyakorlatilag ezek töltik fel a régi épületek közötti területeket, telkeket. A területen újabb építésű lakóépületekkel kevésbé találkozhatunk. Társasház nem épült, azonban készültek többgenerációs, nagyobb léptékű, kastélyépítészeti motívumokat hordozó családi házak, melyeknek egy része befejezetlen maradt, ill. kihasználatlan.

Az építés vagy felújítás korszakától függően különböző építési szokások, különböző anyagok jellemzőek, ez Kántorjánosira is hatással volt, ill. van ma is. Ettől függetlenül az épületek jól megférnek egymás mellett, hiszen jellemzően hasonló, visszafogott léptékűek. Színviláguk inkább a fehéret, ill. a föld-színeket tartalmazza, felületeikben is inkább a hagyományos anyagokat alkalmazzák.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÉS A BEÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI, HÉTVÉGI HÁZAS TERÜLETEK, TANYÁK

A beépítésre nem szánt területek nagyrészt mezőgazdasági területek, ill. erdők, de találhatóak használatban lévő ill. felhagyott homokbánya-területek is. A lápok, vízgazdálkodási területeket, stb., tovább nem bővítendő majoros területeket is ide soroljuk.

Beékelődő egyéb területei:

- mezőgazdasági üzemi területek
- Emma major tanya
- Vajai-tó partján hétvégi házas tóparti terület

A település teljes területe az Országos Területrendezési Tervben tájképvédelmi szempontból kiemelten védett területként szerepel!

A védett értékeket lásd bővebben az Örökségünk fejezetben!

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEK

Kántorjánosi külterületén a meglévő mezőgazdasági üzemi területek jelenléte nem meghatározó a településkép szempontjából, telepítésüknek, elhelyezkedésüknek köszönhetően.

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ, JELENLEG FALUSIAS LAKÓTERÜLET: EMMA MAJOR TANYA

A terület Kántorjánosi külterületén, az Őr felé vezető út mentén található. A XIX. századi kataszteri térképen (lásd jobbra) ezen a területen egy egybefüggő telek látható, rajta majoros telepítéssel láthatóak az istálló vagy egyéb gazdasági épületek, lakóépületek. Régészeti feltárások szerint már az őskorban is volt erre lakott terület, de találtak római- és Árpád-kori leleteket is.

Az eredeti majorépületek nyomai már nem láthatóak, de az akkori fák közül sok megmaradt. A mai állapotról elmondhatjuk, hogy az időközben lakótelekekre osztott terület pusztulásnak indult, sorra tűnnek el az épületek; egyre kevesebb a lakott ház is. A területnek buszmegállója van ugyan, de üzlet, egyéb szolgáltatás nem található. A jelenlegi adottságok mellett a terület újranépesedése, visszatelepedés nem várható.

Aktív gazdálkodással azonban találkozhatunk: az út nyugati oldalán kisebb állattartó telep és a major keleti szélén egy méhészet működik.

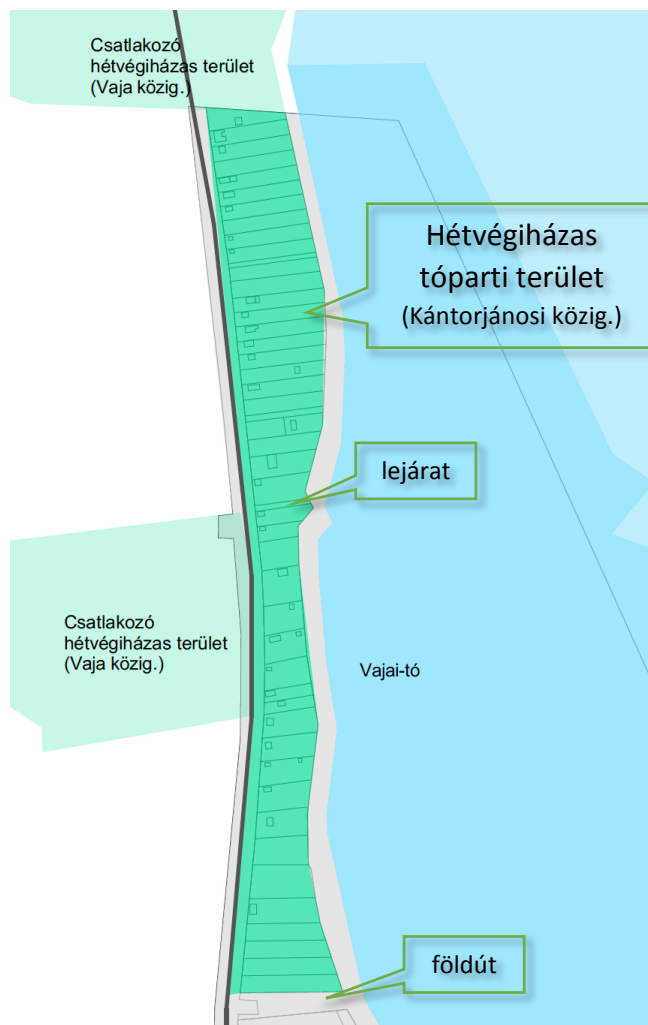

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ HÉTVÉGIHÁZAS TÓPARTI TERÜLET

Kántorjánosi közigazgatási területéhez tartozó tóparti terület, hossza kb. 660m. A település belterületétől 4 km-re található, műúton megközelíthető. A távolság miatt a településrész nincsen közvetlen településképi hatással Kántorjánosi belterületére, de nem része a lakók többsége mindennapi életének sem. A tó és hétvégi házas területének léte ennek ellenére nem elhanyagolható, a horgásztársadalom és a természetjárók számára igen fontos érték, mely egyben természetvédelmi terület is, de szerepe van a belvízszabályozásban is.

Gondosan karbantartott, üde, kellemes utcarész ez, ahova a telektulajdonosok horgászási, pihenési céllal járnak. Takaros hétvégi házak, szép kertek találhatóak itt. A telkek a tó irányába lejtnek; a házak a telkek elejében, az utcával egy szintre épültek. Az utca túloldalán erdő található. Büfével is találkozhatunk az északi részen, azonban ez jelenleg nem üzemel, eladóvá vált.

A tavat nádas veszi körül, a partjára lejutni a településrész tengelyében, a teleksorban meghagyott kis átjárón tudunk. Közösség számára használható stég itt nem található. Nagyobb megnyitott partszakasz, stég, bográcsolóhely, üzemelő vendéglátóegység is található itt, de valamivel feljebb, a Vajához tartozó partszakaszon.

5. AJÁNLÁSOK

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, TELEPÜLÉSRÉSZENKÉNTI BONTÁSBAN.

5.1 Építészeti útmutató

BEVEZETŐ

Az egyes településeknek, településrészeknek megvan a maguk sajátos karaktere, hangulata. Az épületek építészeti karaktere jól tükrözi, hogy akár településrészen belül az egyes tömbök, tömbcsoportok mely történelmi korban épültek. Ez, az idők során kialakult adottság és a természeti környezet teremti meg a településrészek egyedi hangulatát. Ehhez a hangulathoz kell igazodnunk, amikor új épületet, vagy bővítést, felújítást tervezünk, ennek mikéntjéhez nyújt ajánlást ez a fejezet.

A továbbiakban többször is elhangzó kulcsszó az „**ILLESZKEDÉS**”. Ez nem feltétlenül a meglévő épületek vagy motívumok lemásolását jelenti. Sokkal inkább a helyi építészeti értékeket kiegészítő, azokkal jól megférő épületek és környezet létrehozása célravezető. Uniformizálás helyett szükség van bizonyos fokú mozgalmasságra, hogy ne váljon a környezetünk egysíkúvá, unalmassá, ill. hogy jól tudjunk tájékozódni a szűkebb környezetünkben. Kántorjánosiban ez a mozgalmasság meg is jelenik, nem lehet unalmasnak nevezni a települést.

A másik, többször használt kifejezés az „**ÉLHETŐSÉG**”, mely épületünk, szűkebb környezetünk tervezésekor lényeges szempont. Hosszú távra építkezünk, így fontos, hogy nem csak esztétikai, hanem kényelmi és energetikai szempontból is időtálló, praktikus művet alkossunk. Településtervezési szempontként is különös tekintettel kell lenni a növényzet megfelelő mértékére, a pihenési, szórakozási, sportolási, ill. egyéb infrastrukturális lehetőségek megteremtésére és helyes elosztására

A nem igazán említett, de fontos, kiegészítő szó a „**KIVÉTELEK**” is. Eltérő funkciójú épületeknél, ill. eltérő méretű telkénél javasolt egyedileg meghatározni azokat a paramétereket, amikkel a tervezett épület már jól elláthatja a funkcióját, megjelenésével szükség szerint felhívhatja magára a figyelmet, mégsem ugrik ki zavaróan a környezetéből.

Az illeszkedés és élhetőség vonatkozásában itt leírtak egyaránt érvényesek a főépületre vonatkozó telepítés (elhelyezés), magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, a színekkel együtt értelmezendő anyaghasználat és a kerítés vonatkozásában. További fontos elemek az erkélyek, tornácok, az ajtók, ablakok, a homlokzatképzés és anyaghasználat, a részletek kialakítása, ill. a kerítéssel határolt elő-, oldal-, és hátsóterek világa.

Általános ajánlás:

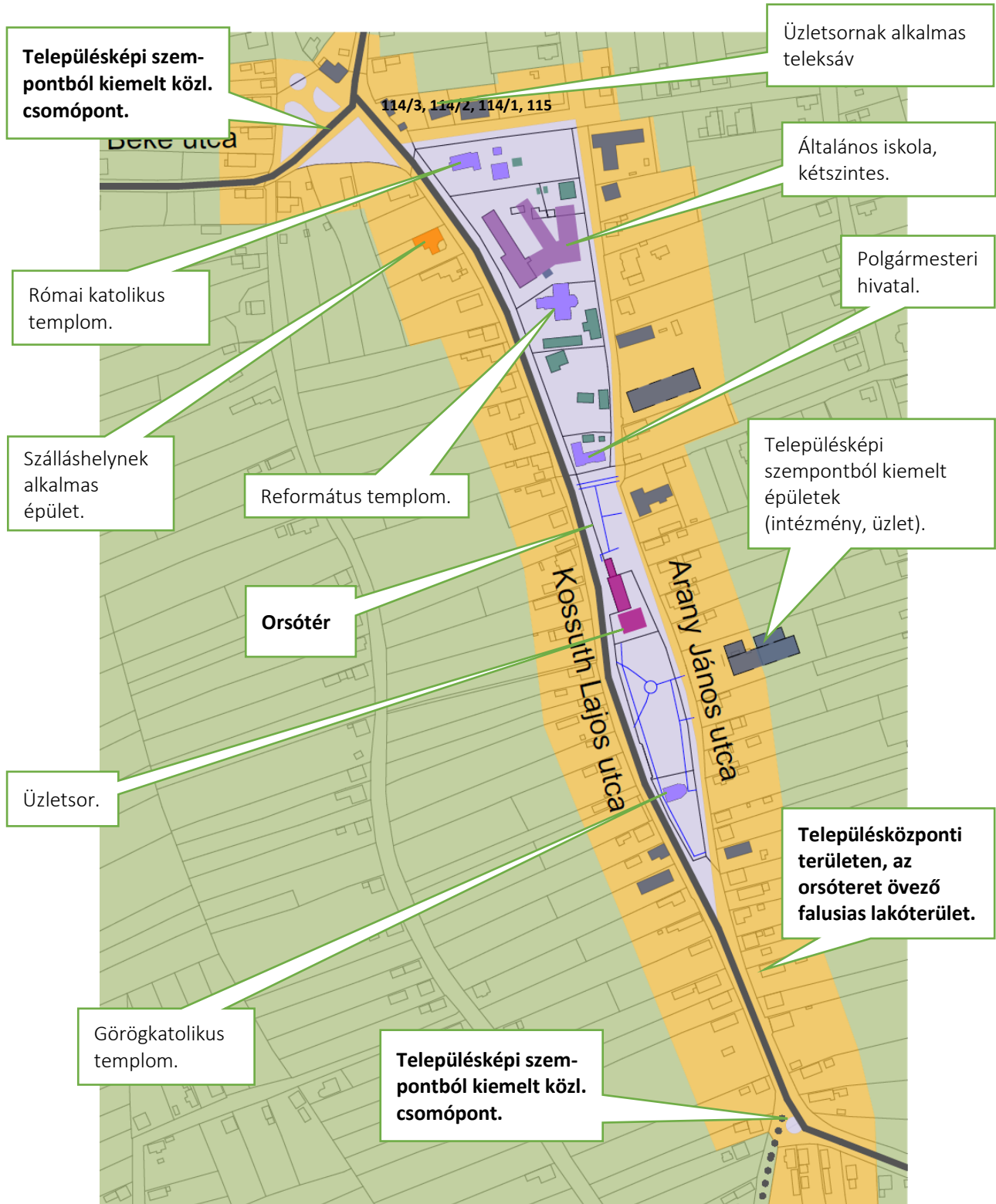
Törekedjünk építészeti elképzeléseinket úgy megvalósítani, hogy az új épület ne zavarja meg az utca összképét, azaz illeszkedjen a környezetébe, mégis ízlésünknek is megfelelő, egyedi épületet kapjunk.

Ne feledjük: igaz, hogy a mi házunk a mi várunk, viszont annak látványa nem csak a miénk!

5.1.1 Településközpont

Ajánlás: A településrész a település képének meghatározó eleme, így kiemelt figyelemmel kezelendő. Az itt található népi épületek megóvandók. A romosabb állapotú, népi értékeket képviselő épületek megmentése, hasznosítása javasolt. A településrészen csarnok jellegű, ill. tájidegen épület építése nem javasolt!

A terület az orsótérre, és az azt övező, ill. főút menti területre osztható, ezeket a továbbiakban, némely témában külön is kezeljük. A leírtak megértését segítőként mellékelteként készítettük az alábbi térképet:

TELEPÍTÉS

Zárt sorú telepítés a településen nem javasolt! Kivétel lehet az Arany János utcának az orsótér északi végénél lévő része (hrsz. 114/3, 114/2, 114/1, 115), kis üzletsor létesítésére, földszint+magastetős kialakítással, amennyiben az épületsor előtt közhasználatra megnyitott parkolósáv építhető és kistermetű fákkal fásítás is készül. (A római katolikus templom Észak felőli környezete rendezésre javasolt.) *Lásd az 5.2 fejezetben is.*

Orsótér

Ajánlás: Az orsótér területén újabb épületek építése, a meglévők bővítése nem javasolt (Az üzletsor szélesedhet szükség esetén az Arany J. u. felé kis mértékben). Hosszú távon a területen a lakófunkció megszüntetése lenne célszerű, további parkosítással, esetleg kis játszótér, ill. fedett-nyitott piac- vagy társalgó pavilonépítmény/ek átlátható, tervezett rendszerével *(más településekről származó példákat lásd a két jobboldali képen).*

A településközponti terület orsótérét övező, ill. főút menti területe

A terület alapvetően lakóterület. A terület nyugati oldalán szinte végig lakóépületek állnak. Az intézményi, stb. funkció jobbára a keleti oldalra, az Arany János utcába települt.

Ajánlás: A fent leírt folyamat támogatandó, használati és esztétikai szempontból is szerencsés; a nyugati oldal falusias megjelenése megőrzésre érdemes, ott intézmény, újabb üzlet létesítése kerülendő.

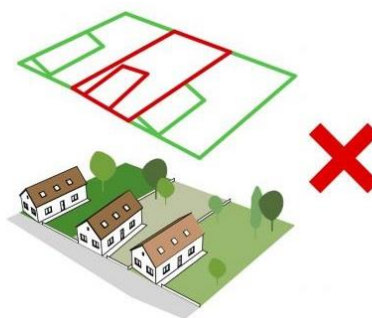
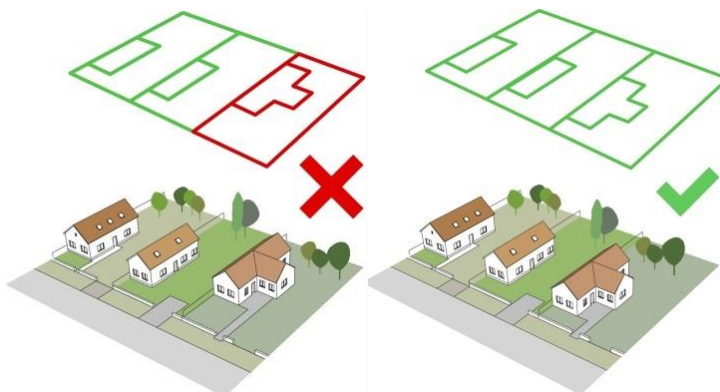

A fő karakter: oldalhatáros telepítés

A családi házak a telek oldalhatárán állnak, jellemzően kis mélységű előkerttel. A ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képet adnak, ez még inkább érvényesül a szorosan telepített házak esetén.

A nem a kialakult telepítési rendnek megfelelően (ált. oldalhatárral párhuzamosan) telepített vagy az indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott épület építése nem javasolt.

Ajánlás:

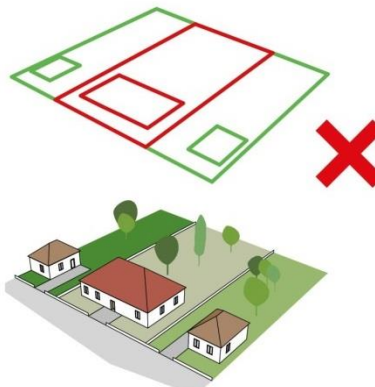
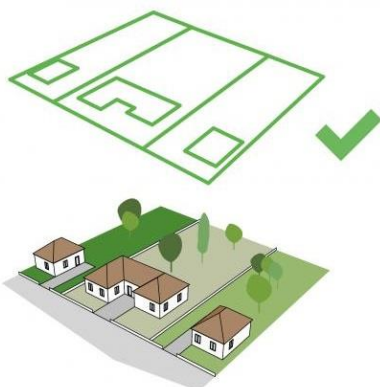
A településrész képébe leginkább a meglévőkkel azonos telepítés illeszkedik, mind az előkert, mind az oldalkert tekintetében, ennek megfelelően kell bővítést, új építést tervezni. Az épületek telepítésénél fokozottan igazodjunk a szomszéd telkeken lévő épületek kialakításához, a településközponti jelleghez!

Intézményekre, egyéb, nem családi ház méretű épület, létesítmény telepítésére-bővítésére vonatkozó ajánlás:

Kerülendő a kisvárosias-városias hatású, szoros telepítés, „túlépítés” hiszen általa eltűnik a település falu jellege; vele történeti múltja is feledésbe merül. Sokkal inkább cél a terület áttekinthetőségének segítése, ill. az itt lévő lakóházak élhetőségének megőrzése, a településrész központi szerepe mellett is.

Ajánlás: A családi ház léptékét meghaladó épületek esetén ne csak a kötelező oldalkerti/tűztávolsági vegyük figyelembe. Egyedileg, utcakép segítségével szükséges megvizsgálni a tervezett épület telepítésének és tömegalakításának a szomszédos épületekre, a településképre gyakorolt együttes hatását.

TEREPALAKÍTÁS

A településrészen a terep közel sík, terepalakítás szükségessége nem jellemző.

MAGASSÁG

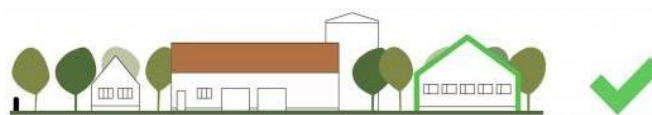
A településrészen a lakóépületek magassága közel azonos, de összességében változatos képet mutat.

Az épületek többnyire egyszintesek, falusi vagy kertvárosi léptéket nem lépik át. Tömegük általában egyszerű.

A településrész arculatába az egységes utcakép illeszkedik.

Eltérő magasságú épületeknél nem egységes utcakép jön létre. Kiugróan magas épület megbontja a nyugodt egységességet.

Az ereszmagasságok és gerincmagasságok között nem lehet jelentős eltérés! Jellemzően a földszintes, magASFöldszintes házak léptéke javasolt.

Ajánlás:

A településrészen a meglévőkhez hasonló magasságú épületek építése javasolt.

Kiugróan magas épület nem illeszkedik a település hangulatába.

TETŐ

A tető igen hangsúlyos része az épületnek. Fontos az anyaga, színe, formája, összetettsége, meredeksége, kiegészítői. Ugyanolyan figyelemmel kell megterveznünk, mint a homlokzatot magát, hiszen a tető is annak szerves része.

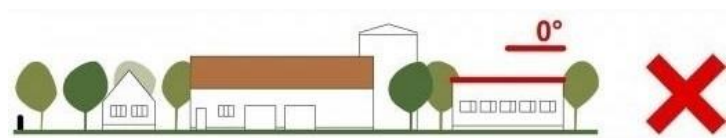
Tető hajlásszög

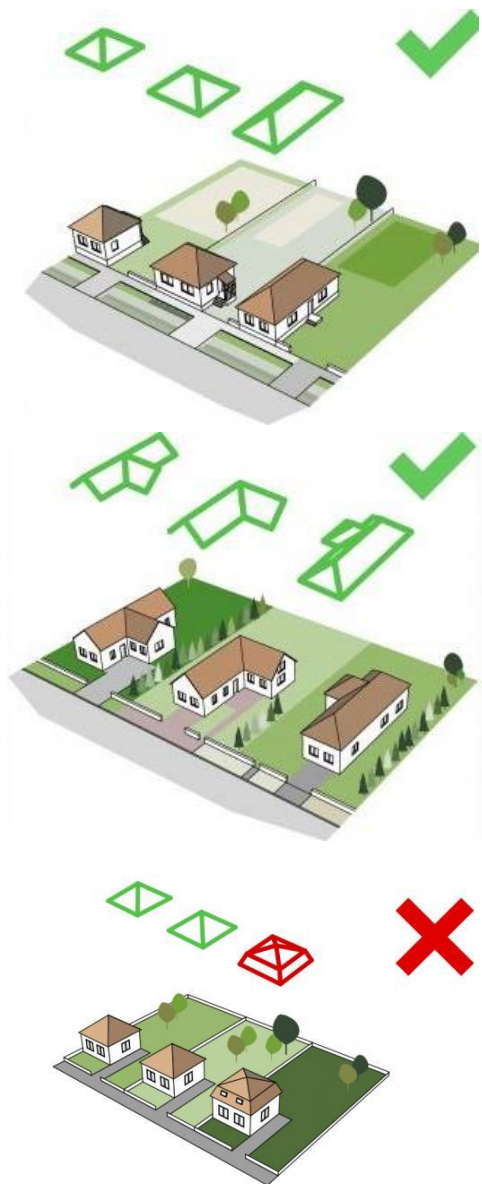
A településrészen jellemzően a tetők hajlásszöge a hagyományos 42° körüli.

Ajánlás:

A településrészen a meglévőkhez hasonló tetőhajlásszögű, magastető új épületek tervezése javasolt. A 35-45° közötti hajlásszög illeszkedik a településrész képébe.

Jelentősen eltérő hajlásszög alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Magastető épületek közé kevéssé illik az alacsony hajlásszögű, vagy lapostető. Ugyanez fordítva is igaz.

Tető forma

A településrészen a lakóépületek esetén az utcára merőleges, nyeregtetős, ill. sátoztetős tetőkialakítás jellemző. Manzárdtető elsősorban található.

Ajánlás:

A településrész képébe a meglévőkhöz hasonló, egyszerű tetőkialakítású új épületek illeszkednek a leginkább. Manzárdtető építése csak már meglévő hasonló épület mellett elfogadható.

Túlnyomóan összetett tetőidomú épületek közé lehetőség szerint ne tervezzünk teljesen egyszerű tetőidomot, ill. fordítva.

Hasonló tetőformák alkalmazásakor egységes, nyugodt utcakép jön létre.

Hasonló, tehát nem feltétlenül azonos:

Egységes maradhat az utcakép pl. az alapvetően oromfalas, azonos hajlásszögű utcában néhány kontyolt vagy sátoztetős épülettel is, amennyiben ugyanazt a hajlásszöget alkalmazzuk, és léptékeiben is a többihez hasonló az épület és a tető mérete.

Szín

A hagyományosabb színek és anyagok használata jellemző. Vakolt, kőporozott homlokzat felületek, sötétebb színű vakolt lábazatok, cserép, korcolt fémlemez fedés.

Jó tudni, hogy régen az épületeket vas- és egyéb oxid tartalmú földből nyert, jellemzően vörös, sárga, barna és zöld színezékekkel színezték, innen ered tehát a hagyományos homlokzati színhasználat.

Az épületeken szokásos, elfogadott színek főként a földszínek és a fehér árnyalatai.

Idegen, vagy hamar divatjukat muló színek a gyümölcs- és virágszínek, avagy a hideg fagyaltszínek.

A homlokzatokon a színek világos, azaz pasztell árnyalata jellemző. A lábazat sötétebb színű (vagy kő), praktikussági szempontokból is, pl. kevésbé látszik meg rajtuk a felverődő por.

A sötét lábazat, világos homlokzat sokkal inkább egy enyhén sötétebb színű díszítést kíván, mint egy „világító” fehérét.

Nyílászárók, acél- és fa szerkezetek jellemzően sötétebb, karakteresebb tónusúak, a fehér szín itt is kerülendő, de van olyan színösszeállítás, melyben az is mutatós lehet. Redőnyök, redőnydobozok színére is figyeljünk, ez is fontos része a látványnak!

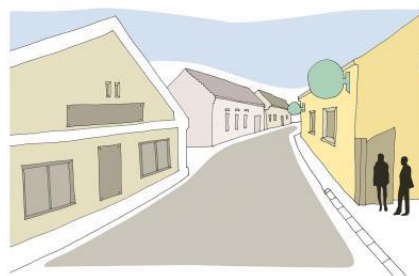
Bárhogyan is állítjuk össze a sötét-világos színek elhelyezését, a választott színeknek harmonizálniuk kell mind a környező épületekével, mind egymással. Ne csináljunk paradicsommadarat az épületünkéből, színesítsünk inkább növényekkel, virágokkal.

Ajánlás:

A településrészen a meglévő épületek, kerítések külső anyaghasználatához és színvilágához illeszkedő épületek és kerítések tervezése ajánlott. Nem megfelelő a harsány megjelenésű, vagy a környező épületektől elütő színek és felületek használata.

Ne essünk túlzásba a díszítéssel vagy utánzással, próbáljuk megtartani az optimális mértéket ebben is.

Kerüljük a nem természetes hatású, művi anyagok használatát. Ezek nem illenek a település képébe.

Amennyiben ragaszkodunk valamely anyaghoz vagy színhez, ami a környezetre nem, vagy kevésbé jellemző, akkor azt lehetőleg csak kiegészítő színként, felületként alkalmazzuk. Ügyeljünk, hogy ne uralja az összképet, alkalmazásával inkább a harmonikus, visszafogott hatást erősítse, ne legyen hivalkodó. Vigyázzunk a divat-színekkel, kiugranak a környezetből, és hamar meg is unhatjuk őket, az újrafestés pedig nagy költségekkel jár!

TORNÁCOK, ERKÉLYEK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme a tornác. Ékes példái Kántorjánosiban, annak központi területén is jól megfigyelhetők.

A régi lakóépületek esetén igen jellemző, zárt, ill. nyitott formában, fa-, vagy téglaoszlopokkal, oldalsó, vagy első-oldalsó elhelyezéssel, lásd az Örökségünk c. fejezetben is. Újabb épületek esetén kevésbé alkalmazzák. Kétszintes épületek esetén találkozhatunk az erkélyek megjelenésével, de a település e részén kevésbé jellemző.

Elődeink is rájöttek, hogy ez az építmény véd az esőtől, télen beengedi a fényt az ablakon, nyáron viszont az egész homlokzatot árnyékolja, így véd a túlmelegedéstől. Már 1,20 m-es előtető vagy tornác is elegendő lehet ahhoz, hogy optimális árnyékolást kapjunk!

Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását. Új épület tornácosan történő kialakításával tovább vihetjük e hagyományt.

Ajánlás:

Új épületeken a tornácot úgy alakítsuk ki, hogy az illeszkedjen nem csak a környezethez, hanem maga az épület is harmonikus képet mutasson általa.

Üzlet esetén is előnyös a tornáchoz hasonló célokat szolgáló árkád kialakítása, amennyiben ez könnyed építészeti megoldásokkal történik. Erkélyeket-loggiákat visszafogott, a környezet stílusához illeszkedő korlátokkal tervezzünk. Lakóház esetén a területen inkább a földszint+beépítetlen magastetős épületek építése javasolt.

AJTÓK, ABLAKOK

A területen jellemzően egyszerűbb formavilágú ablakok készültek: 1-2-3 ablakszárny, jobbra osztott, jellemzően fehér színben.

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják.

Ajánlás: Érdemes megfigyelni a környező épületek nyílászáróit, és ezekhez illő, tőlük nem idegen nyílászárókat tervezni. A nyílászárók ne legyenek túl bonyolultak, osztásokkal túlságosan megtördeltek. Portálok esetén is az egyszerűséget részesítsük előnyben. Ha készül ablakkeretezés, az legyen kevésbé díszített. Tetősíkablakok helyett lehetőség alkalmazzunk kis méretű tetőkiugrókat, normál ablakokkal.

Kerüljük a négyzetes formát, harmonikusabb képet mutatnak a hosszított alakzatok. Kerüljük a kör ablak, íves záródású nyílászáró használatát is, mert a területre a templomokon kívül más épületre nem jellemző.

A meglévő nyílászárók cseréjekor a meglévővel azonos osztású, de mindenképp a többi nyílászáróval összeillő kialakítású nyílászárót válasszunk, igazodva az eredeti profilméretekhez, ne legyen idegen hatású az új ablakunk. Jó tudni, hogy ma már a műemléki ablakok korszerűsített változatú gyártására is lehetőség van!

Ne alkalmazzunk tükröződő fóliát, hiszen a területre nem jellemző, de tükröződése erős fényben zavaró is lehet.

Redőny, redőnytok választásánál tájékozódjunk a lehetőségekről, igen széles színskála áll rendelkezésre.

Kaphatóak utólag beépíthető, vakolható redőnytokkal, műanyag helyett a tartósabb alumínium lamellákkal is, stb..

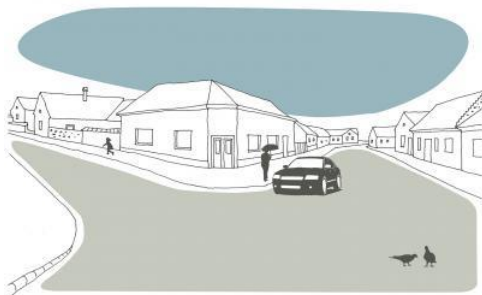
HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A homlokzat, mintha nyitott könyv lenne - le lehet olvasni róla a létrehozójának, fenntartójának ízlését, anyagi, társadalmi helyzetét, sőt gondosságát is. A homlokzat, vele a tető, a kerítés, a kert is meghálálja, ha törődünk vele, karban tartjuk, esetleg virágzó növényekkel csinosítgatjuk. Tervezésénél fontos odafigyelni a számunkra kellemes, és környezetébe is illő homlokzat kialakítására, hiszen ennek a látványa fog minket fogadni, amikor hazaérünk, és ez lesz ott az utcában szinte örökre.

Kántorjánosi település területén általában a mindenkori hagyományokat követő, nem túlbonyolított homlokzatképzés és hagyományos anyaghasználat jellemző, de van néhány igen mozgalmas, különleges épület is.

Ajánlott anyagok pl.:

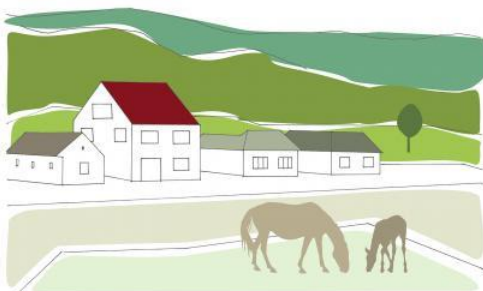
- a téglá különböző, természetes színű típusai, akár bontott téglá felhasználásával is.
- a szürkés, sárgás színű, az országrész bányáiból származó kövek, egyenes vágással, nem csempeszerű vagy tarka-barka alkalmazással.
- a matt, égetett agyagcserép különböző típusai és színei, akár bontott cserép felhasználása is. Mellőzendők a mű antikolt és a mediterrán cserepek, a karakteresen nagy hullámú, nagyméretű, de a hódfarkú cserepek is! Az állókorcos fémlemez tető a népi épületeken megtalálható. Hasonló, nyeregtetős tetőzeteken natúr, ill. antracit színben tehát elfogadható.
- a fa ajánlott, mint szerkezeti, de nem burkolati anyag, hiszen kültéri burkolatként az hamar tönkremegy, gyakori karbantartást igényel.
- a kevésbé mély barázdáltságú nemesvakolatok, azokban kevésbé telepedik meg a homlokzatot bepötyösítő pók, de később színezi el a por is. Vegyük figyelembe, hogy idővel a homlokzati színek a rájuk tapadó por miatt tovább sötétednek, ezért is ajánlatos a kevésbé sötét színek használata. Fém homlokzatburkolat kifejezetten kerülendő!

A településrész arculatába az egységes utcakép illeszkedik.

Eltérő mértékben bonyolult homlokzatú, méretű, vagy elütő színű, felületű épületek egymásutániságával nem egységes utcakép jön létre.

Kiugróan tördelt, bonyolult, vagy a sorból túlságosan kiugró épületrész megzavarja az utca összképét.

Ajánlás:

Jellemzően az egyszerű homlokzatképzés és anyaghasználat javasolt, a hagyományos falusi megjelenéshez illő, harmonikus, nyugodt elrendezésű portálokkal, ablakokkal, ajtókkal, mértéktartó díszítettséggel, a környezethez illeszkedő stílusban és léptékekkel.

Kevés karbantartást igénylő anyagokat, felületeket alkalmazzunk, a környezetből nem kirívó felülettel és színekben.

Kerüljük a tájidegen anyagok használatát, pl. ne alkalmazzunk balatoni vörös követ az Alföldön, vagy ne építsünk boronaházat oda, ahol ez sosem volt jellemző. Ne alkalmazzuk az „anyagokat utánozó” anyagokat sem.

Homlokzaton szín-, vagy anyagváltás soha ne történjen síkban, mindig legyen meg a felületek plastikussága (belső fal-, vagy vastagsági ugrás belső sarkánál váltsunk színt, felületet)!

Hőszigetelés és egyéb újítások:

A változó éghajlat fokozottan indokoltá teszi az épületek energetikai tervezésére fordított figyelmet. Bátran alkalmazzuk az új, innovatív szerkezeteket és gépészeti technológiákat, de tartsuk szem előtt, hogy mindennek a kiinduló alapja a jó építészeti tervezés. Építészeti eszközökkel megoldható a megfelelő téli benapozás és nyári árnyékolás, de csökkenthető a páralecsapódás lehetősége is.

Ügyeljünk rá, hogy ha csak részlegesen hőszigetelünk, akkor aránytalan különbség alakul ki az egyes felületek között, és a találkozási sávban nagy valószínűséggel penészedés alakulhat ki. Ne hagyjuk ki tehát a lábazatot, az attikát vagy a padlást, az eresz mögötti részt, és a pincefödémét sem a hőszigetelésből. Érdeemes a járda szélét is felbontani, és az alapozástól indítani a hőszigetelést, ill. talajnedvesség ellen is szigetelni.

Ajánlás:

Felújítás, korszerűsítés esetén is érvényes a tervező tanácsát, hiszen fontos a megfelelő anyagválasztás és a részletek helyes megtervezése. Ne döntsünk csupán megérzések alapján, tervezzük, terveztessük meg magát a homlokzatot és a rá kerülő berendezések helyét is, hogy ne utólag döbbenünk rá, hogy nem is ilyet akartunk...

RÉSZLETEK

A terület épületein megjelenő részletek többségében visszafogottan, finoman díszítenek.

Az épület utcafény harmóniájának biztosítását az épület egyes részleteinek kidolgozása is elősegítheti. Ezért az épületdíszítés, a homlokzati hirdetőfelület, egyéb műtárgy kialakítása, helye illeszkedjen az épület egészéhez, mérete ne legyen túlzó. Ügyeljünk a házszámablákra-betűkre is, a ház képét, hangulatát szintén befolyásolhatják.

Ajánlás:

Ügyeljünk rá, hogy az épület jellegének megfelelő részleteket alkalmazzunk, ne akarjunk pl. székesegyházra jellemző elemeket lakóházra erőltetni, de nagyobb épületre se tegyünk olyan elemeket, melyek egy léptékben jóval kisebb lakóépületre jellemzőek. Ne alkalmazzunk tájjidegen részleteket, ügyeljünk a mértéktartásra, az illeszkedésre itt is.

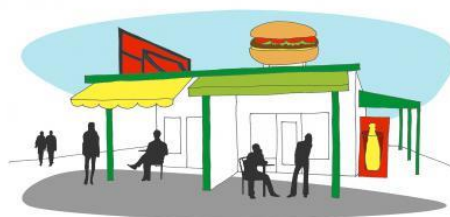

Szerelt kémények, klímaberendezések, napelemek, napkollektorok, antennák, lengőkábelek stb. felszerelését se bízzuk a véletlenre. Ne az legyen mérvadó, hova egyszerű vagy olcsó felrakni, hanem azt, hogy hol és hogyan zavarunk a legkevésbé, és működnek a legjobb hatásfokkal. Ezeket is évekig nézni fogjuk mi is, a környezetünk is!

Napelem, napkollektor szürke tetőn kevésbé zavaró, de még így is feltűnő jelenség, ne vigyük túlzásba a mennyiségét!

Az utcakép fontos részletei a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek. Ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk.

Ajánlott a településen már elkezdett irányzat folytatása: az egyszerűbb formavilágú betűkészletet használó, térbeli betűk alkalmazása kisebb kiegészítő táblákkal, vagy az egyedi tervezésű, esztétikus táblák használata. Kerüljük a rikítóan harsány színek, csillogó, tükröződő felületek alkalmazását, a túlzott táblaméreteket, a szomszéd üzleteket takaró, utcára merőleges táblaelhelyezést. Ne a hirdetések, reklámok uralják a településképet! Ne alkalmazzunk túlzottan világító, villogó reklámokat, feliratokat!

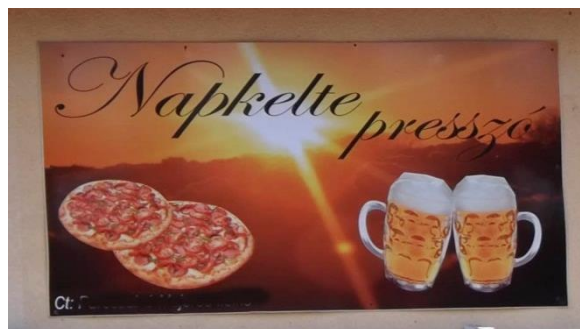
Válasszunk tartós, UV álló anyagokat, melyek minimális karbantartást igényelnek!

A település arculatába az óriásplakátok alkalmazása nem illik, használatuk kifejezetten kerülendő!

Összefoglaló ajánlás:

A település arculatához, illetve a táj jellegéhez illeszkedő, nem túlságosan hivalkodó reklámokat, bútorokat, tárgyakat, árnyékolókat stb. alkalmazzunk, gondos tervezéssel, igényes kivitelezéssel.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Amennyiben a növényzet látni engedi, az utca képét komolyan meghatározó elemként kell tekintenünk az utcafronti kerítésekre is.

A településrészen jellemzően hagyományos kerítések találhatók: általában beton lábazatos, beton- vagy acéloszlopos, acél vagy fa betétes kerítések jellemzőek, de találhatunk kovácsoltvas kerítést is. Fa vagy dróthálós és tisztán növénykerítés kevésbé jellemző a területen.

Sok helyen előforduló, nagyon jellemző, szép megoldás a betonoszlopos kerítés lábazattal; fémből készült betétekkel. Ezekből egy kisebb válogatást lásd a 6. fejezetben.

Ajánlás: Az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások kerülendők. Kerülendő a dróthálós kerítés, a tisztán növénykerítés/növényfal, lábazat nélküli fakerítés.

Célszerű az épülettel egyszerre, az épület képzeletbeli szerves részeként terveztetni a kerítést, hogy az utcai összkép harmonikus lehessen.

Az orsótérben a teljesen áttört, alacsony kerítés javasolt, ill. lehetőség szerint a kerítés elhagyandó.

A kerítés kialakításánál az épület anyaghasználatát, színezését vegyük figyelembe. A kapu, a belépés helye lehet hangsúlyos, de nem hivatkozódó.

A javasolt, áttört kerítés hagyja látni az épületet, a kertet, így annak látványa jobban érvényesül.

Tartós, kevés karbantartást igénylő anyagokat alkalmazzunk itt is. Leghamarabb a fa kerítést kell felújítani, legtartósabbak a kő+acél kerítések.

KERTEK, MELLÉKÉPÜLETEK

A településrészen a jellemzően oldalhatáros telepítésnek és a hagyományos, áttört kerítéseknek köszönhetően széles belátás nyílik a kertekre, így azok rendezettsége, megjelenése erősen hatással lehet az utca képére. Általánosságban a kertek-udvarok általában rendezettek, még októberben is sok virágot láthatunk.

Előkertek:

A kertünkkel együtt a telek előtti közterület is hozzánk tartozik, nekünk kell rendben tartani. Ez a terület az ingatlanunk „előkapuja”. Ha van lehetőség a növényesítésre, telepítsük be és gondozzuk tehát. Törekedjünk az utcaképhez igazodó növényzet vásárlására.

A kert:

A telekből kert akkor válik, ha mi azzá tesszük, és akkor fog igazán jól működni, ha időnként nem kímélve, alaposan végiggondolva és jól utánajárva tervezzük vagy terveztetjük meg azt.

A kert elrendezése:

Intézmények esetén az épületet jellemzően díszkert veszi körül, de célszerű teret adni a kertben való pihenésnek is, egy-két szobor, egyéb dísz tárgy vagy díszkút, az épülettől kissé távolabb eső ketrészben, árnyékos helyen padok elhelyezésével.

Fény-árnyék:

Célszerű a kertben árnyékos és napos területet is kialakítani, hogy bármely napszakban alkalmas legyen a pihenésre.

Ne válasszunk olyan fát, amely aránylag hirtelen nő nagyon magasra, hiszen kellemetlen, ha 20-30 év múlva ki kell vágatnunk a kedvenc fánkat, mert veszélyessé válik.

A télen is zöld színfoltként szép örökzöld fákat, ciprusokat inkább az épülettől északra ültessük, így nem fogják el a napot a ház előtt a téli időszakban.

Burkolt felületek:

Burkolt felületeink kialakításakor ügyeljünk arra, hogy megtartsuk a kötelezően előírt minimális zöldfelületi arányt!

Burkolatként tartós, fagyálló, esztétikus, csúszásmentes anyagot válasszunk, az anyag beépítési útmutatójának megfelelő kivitelezéssel.

A kertek-telkek épített tartozékai, elrendezésük:

A településrészen jellemzően azonos a melléképületek, ill. a gépkocsi elhelyezés módja.

A '80-as évek előtti épületek esetén a falusias telepítés, az utána épültek esetén inkább a kertvárosias telepítés, vagyis a garázs épületen belüli elhelyezése jellemző.

Utcáról látható, különálló garázsépület nem jellemző.

Melléképület kialakításánál ügyeljünk annak esztétikai megjelenésére is, ne legyen harsány, lehetőleg ne uralja a környezetet, elhelyezése is legyen diszkrét.

A szín- és anyaghasználatra itt is érvényesek, hogy kerüljük az „anyagokat utánzó anyagok használatát”, ill. tartós, könnyen karbantartható anyagokkal dolgozzunk. Vegyük figyelembe, hogy ha a fa külső felhasználása mellett döntünk, az karbantartás hiányában hamar tönkremehet.

Ajánlás:

A kert takartságától függetlenül a kert minősége nagyon fontos, komoly hatással lehet ránk és környezetünkre. Ugyanúgy kell vele bánni, mintha bárki láthatná az utca felől.

Nagyon fontos a telek előtti utcafronti terület, ill. közterület kellemes kialakítása és ápolása is.

A környezetben megszokott módon rendezzük el a kertünk épített tartozékait is. Lehetőség szerint, ne létesítsünk külön garázsépületet, a főépületben helyezzük el a garázst

Melléképület építése előtt tájékozódjunk a jogszabályokról, tervezzük, ill. terveztessük meg éppoly gondossággal, mint azt főépület esetén tennénk! Ne építsünk ad-hoc módon melléképületet!

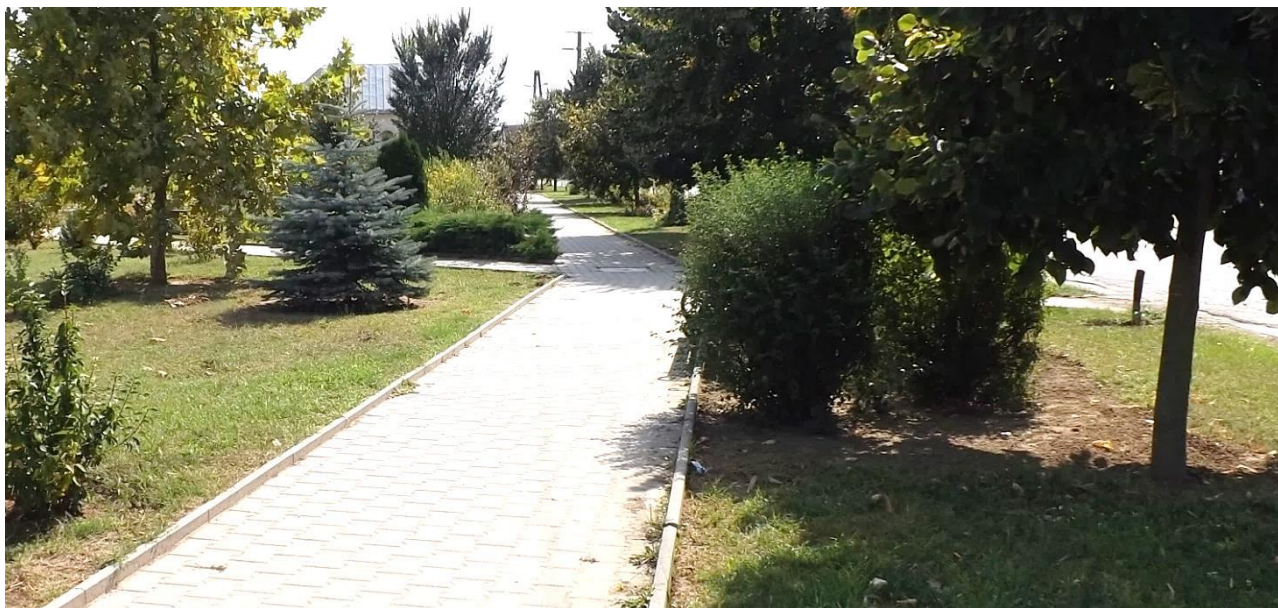
UTCÁK, KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A település főútja aszfaltozott, útszegély nélküli. Járda csak az orsótérben lévő parkokban található. Tervezett közterületi fásítás az út mentén nem készült, de így is láthatunk magasra nőtt fákat az előkertekben, néhol az utcán is.

Az orsótérben nemrég több parkosítást végeztek. Kellemes díszparkok-sétányok alakultak ki, árnyas parkolókkal a keleti széleken. A Polgármesteri Hivatal melletti utcasarkon készült egy kis játszótér, valamint emlékműveket is állítottak a területen.

Hasznos gondolat a minta kézikönyvből: A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületnek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. A település utcái vezetnek a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább ezen útvonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket.

Ajánlás: A házunk előtti közterületet gondozzuk sajátunkként! A terek, teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra való árnyékolásukkal. Ne válasszunk tájidegen fajokat. Játsszótereken javasolt továbbiakban is a tartós, de gyermekbarát anyagú játszóelemek használata, valamint ajánlatos ivókút fenntartása, ill. a parkban az ivókút és szökőkút fenntartása, üzemeltetése is. A településen javasolt az utak, utcák fásítása, ahol a közterület szélessége megengedi. A településen javasolt az utak, utcák fásítása, ahol a közterület szélessége megengedi.

Bővebben lásd az 5.2 fejezetben!

5.1.2 Falusias lakóterületi településrész

Általános ajánlás:

Általánosságban ügyelni kell a településrész falusi jellegének megőrzésére, az adott utcákra jellemző építési paraméterek megtartására. A településrészen csarnok jellegű épület építése az illeszkedési javaslatok betartása mellett megengedhető.

Új épület építés-bővítés-felújítás esetén javasolt a meglévőkhöz hasonló magasságú, tetőhajlásszögű, tetőformájú, egyszerű, természetes anyaghasználatú és színvilágú épületek kialakítása, a harmonikus településkép megőrzése érdekében.

Az 50-es, 80-as évek között épült típusházak, az ún. „kádárkocka” házak az egész ország területén egységes kinézetűek, színeiken és vakolatdíszeiken kívül nem hordoznak táji jellegzetességeket. Felújítás-bővítés esetén nyugodtan alakíthatunk rajta, tetőterét is beépíthetjük. Fedett terasz, veranda, háromszög tetőkiugrók építhetőek, természetesen a környezetébe illő módon, harmonikus képet létrehozva.

A népi jellegű épületek megtartása, felújítása kifejezetten ajánlott, ezek őrzik a település történelmét. Az egyszerű tömegű épületek ízléses fa tornáccal vagy lugassal való kiegészítése megengedhető. Figyeljük meg a területre jellemző megoldásokat! Ne díszítsük túl ezeket a szerkezeteket, mert Kántorjánosiban inkább a visszafogott megjelenésű szerkezetek jellemzőek!

A településrészen javasolt továbbra is teret engedni a roma kultúra kifejeződésének, hiszen ez is a magyarországi kultúra része, évszázadok óta. Az összetettebb tetőzet és épülettömeg, enyhén erősebb színvilág alkalmazása elfogadható. Javasolt azonban az ilyen jellegű, tervezett, többgenerációs lakóépületek méretét optimalizálni, kertvárosi léptéket megengedő épületmagassági és alapterületi-szintterületi korlátokkal, a településképi illeszkedés érdekében. Javasolt az ilyen épületeket a jellemzően oldalhatáros telkek között a nagyobb szélességű telkeken, szabadonálló telepítéssel (az ereszmagasság függvényében meghatározott oldalkerttel) elhelyezni, így kevésbé árnyékolhatják a szomszédos telkeket, de az utcakép is harmonikus marad a szellősebb elhelyezés révén. Ügyelni kell tehát arra, hogy ne „nyomja agyon” egyik épület sem a másikat. Ugyanaz a telepítés elve tehát itt is, mint a településközponti területnél, a nem családi lakóépületekre vonatkozó telepítési ajánlásoknál leírtakban.

Ugyanígy javasolt megengedni itt a mai modern magyar építészetnek is, hogy teret nyerjen, hiszen ez is a történelem része, csak épp később fog történeti korlenyomattá, ezzel értékévé válni. Javasolt azonban nem telepszerűen, hanem elszórtan elhelyezni ilyen épületeket, a településszerkezet, településkép jellegének megőrzésére érdekében. Elszórtan megjelenő, új, modern épületek fejlődő település képét mutatják, míg a telepszerű elhelyezés idegen településrészeket hozhat létre.

Településrendezési eszközökkel nem szabályozható probléma, az egy településen, egymás közvetlen közelségében élő, de eltérő ízlésvilágú, kultúrájú emberek közötti esztétikai különbség. Olyan épületet célszerű tervezni, amely nem zavarja vagy botránkoztatja meg a körülötte élőket. Mindkét fél részéről elvárható azonban egymás kölcsönös megértésének szándéka, ill. a kommunikáció.

Építsünk mindannyiunk közös kedvére, büszkeségére!!

**TELEPÍTÉS; MAGASSÁG; TETŐ; SZÍN; TORNÁCOK, ERKÉLYEK; AJTÓK, ABLAKOK;
HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT; RÉSZLETEK; KERTEK, MELLÉKÉPÜLETEK; UTCÁK,
TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK**

A településrész karaktere lényegében nem tér el a településközponti területétől, ugyanúgy a falusias lakóterület jegyeit hordozza, ezért a címszóban felsoroltak tekintetében lásd a településközponttra vonatkozó fejezet ajánlásait.

TEREPALAKÍTÁS

A településrészen a terep közel sík, terepalakítás szükségessége kevésbé jellemző, de a homokbuckás jelleg megjelenik, előfordul enyhén lejtős terep.

Ajánlás:

Sík terepen nem javasolt az épület körül jelentősebb feltöltés készítése a számított épületmagasság csökkentése érdekében.

Amennyiben a terep nem sík, úgy a terepalakítást a szomszédos épületek magassági elhelyezéséhez hasonlóan kell kialakítani. a kerítés lépcsőzetesen kövesse a terepet.

Az épület földszinti padlóvonal magasságát a mindenkor lehetséges útkorona-magassághoz képest annyival feljebb kell elhelyezni, hogy az út felől biztosan ne juthasson esővíz az épületbe.

Fontos a vízelvezető, szikkasztó árkok rendben tartása is.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

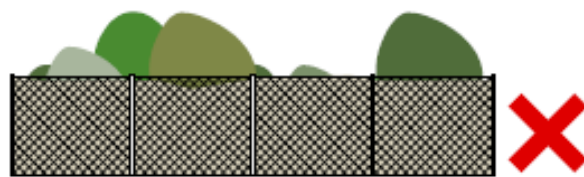
Amennyiben a növényzet látni engedi, az utca képét komolyan meghatározó elemként kell tekintenünk az utcafronti kerítésekre is.

A településrészen jellemzően hagyományos kerítések találhatók: általában beton lábazatos, beton- vagy acéloszlopos, acél vagy fa betétes kerítések jellemzőek, de találhatunk kovácsoltvas kerítést is. Fa vagy dróthálós és tisztán növénykerítés is látható a területen.

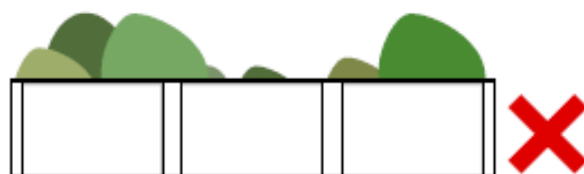
Sok helyen előforduló, nagyon jellemző, szép megoldás a betonoszlopos kerítés lábazattal; fémből készült betétekkel. Ezekből egy kisebb válogatást lásd a 6. fejezetben.

Ajánlás: Az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások kerülendők. Kerülendő a lábazat nélküli fa kerítés.

Célszerű az épülettel egyszerre, az épület képzeletbeli szerves részeként tervezetni a kerítést, hogy az utcai összkép harmonikus lehessen.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

A falszerű áttörés mentes kerítések nem elfogadhatók.

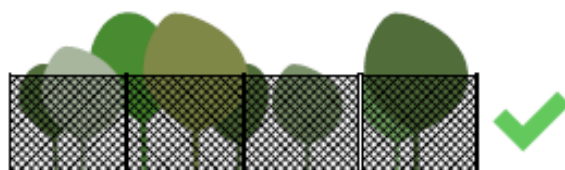
A kerítés kialakításánál az épület anyaghasználatát, színezését vegyük figyelembe. A kapu, a belépés helye lehet hangsúlyos, de nem hivalkodó.

A javasolt, áttört kerítés hagyja látni az épületet, a kertet, így annak látványa jobban érvényesül.

Tartós, kevés karbantartást igénylő anyagokat alkalmazzunk itt is. Leghamarabb a fa kerítést kell felújítani, legtartósabbak a kő+acél kerítések.

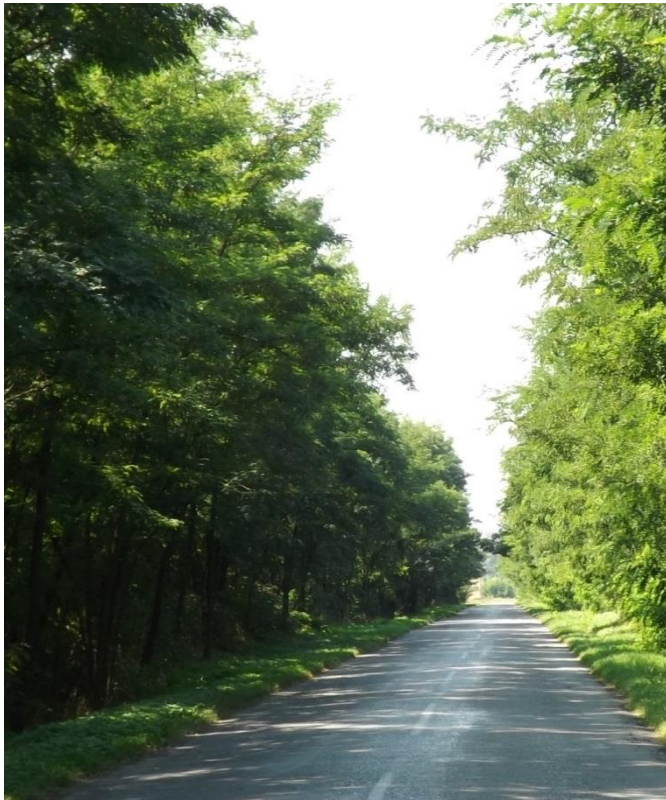

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

5.1.3 Beépítésre nem szánt területek és a beékelődő mezőgazdasági üzemi, hétvégi házas területek, tanyák

Általános ajánlás:

A tájképvédelmi, természeti jelentőségű területeket kiemelt figyelemmel, védett területként szükséges kezelni. A régészeti lelőhelyek fontosságára szintén ügyelni kell, annak megfelelően kell kezelni őket.

Vajai-tó: Természetjárók számára, ill. oktatási céllal természet-vizsgáló (madárles, kis kilátó) építmény létesítése, amennyiben a természet épségét nem veszélyezteti (hatástanulmányok, engedélyek alapján), létesíthető a tó déli környezetében.

Gémeskutak: a még meglévő gémeskutak állagmegóvó felújítása javasolt. Történeti emlékként való bemutatásuk, rendszeres ellenőrzésük célszerű.

A település belsejében előforduló táji értékek fokozottan védendő, megőrzendő!

A beépítésre nem szánt területeken lévő épületek bővítése, melléképületek építése során a majoros telepítési mód javasolt (lásd a következő alfejezetben), az épület/telephely rendeltetésétől függően az illeszkedési ajánlásoknak megfelelően.

A terület jellegéből adódóan a további beépítés nem javasolt. Tanya, major építésénél (Emma major tanya) biztosítani kell a tájba illesztést megfelelő, lehetőleg pavilonos (nem tömbösített) telepítési koncepcióval, természetes tájba illő anyaghasználattal, egyszerű építészeti tömegformálással, magastetős kialakítással, a területen jellemző természetes anyagú fedési móddal.

Kerítések szükségessége esetén természetes, lehetőleg faanyagú megoldások a kedvezőek, fonott vagy egyéb természetes anyagú, illetve fa betétmezőkkel.

Meg kell ismerni és be kell tartani a védett területek kezelési tervét, arculati ajánlásait.

Valamennyi alkalmazott eszközzel törekedni kell a tájkarakter megőrzésére, a növény-, és állatvilág indokolt védelmére, ill. zavarásának, megváltoztatásának elkerülésére.

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEK

Kántorjánosi külterületén a meglévő mezőgazdasági üzemi területek jelenléte nem meghatározó a településkép szempontjából. A fejezet ajánlásai az Emma major tanyát is érinti, lásd a következő alfejezetben.

Általános ajánlás:

Továbbra is cél az ilyen jellegű területeknek a tájat, településképet nem uraló, diszkrét kialakítása!

Konkrét elképzelések megvalósításához vegyünk igénybe tapasztalt tervezőt, aki az ipari-gazdasági létesítmények vonatkozásában megfelelő referenciákkal rendelkezik.

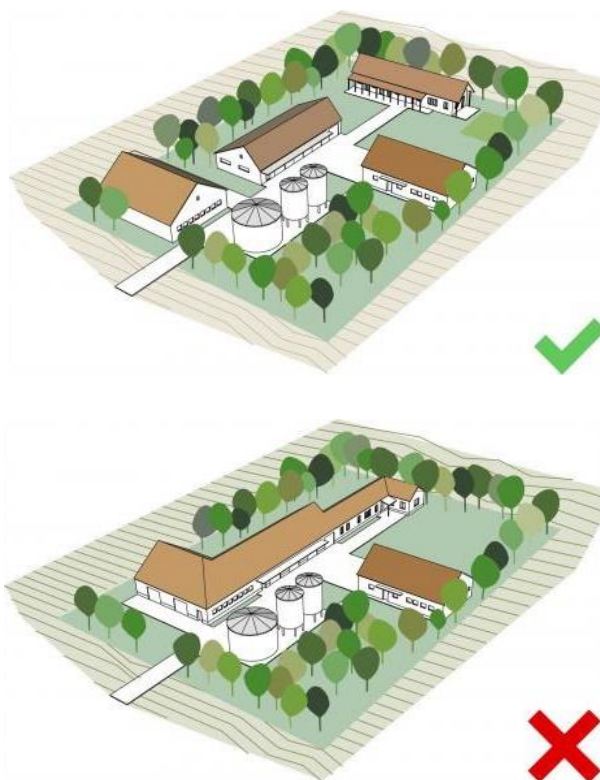
TELEPÍTÉS

A fő, ajánlott karakter: majoros telepítés

A telkeken több épület található, az utca és a környező telkek felől növényzettel részben takarva.

Minden telephelyen szükség van iroda épületrészre, fizikai dolgozókat kiszolgáló szociális helyiségekre, melyek általában a telephely többi épületéhez képest kiemeltebb szerepűek, így igényesebb kialakítással is készülnek. Előbbiek miatt ezek a funkciók kíváncsnak a tömbösített, vagy pavilonosan megfogalmazott épületállományunk utcafronti, településképet is érintő részére. Az iroda-szociális épületrész akár teljesen takarhatja az egyszerűbb karakterű műhely épületszárnyat.

A több kisebb épület rendezett egysége harmonikusabb, kellemesebb képet mutat, mint az egy nagy, túl hosszú, vagy túl nagy épület. Az egyes épületek, melléképületek egymáshoz való illesztése nem javasolt.

TEREPALAKÍTÁS

A településrészen a terep közel sík. Terepalakítás szükségessége kevésbé jellemző, de némely területein előfordul a lejtős terep. A telephely telekhatára mentén jelentősebb terepalakítás ne történjen, illeszkedjünk a meglévő adottságokhoz!

MAGASSÁG

Ajánlás:

Kántorjánosi település képébe a túl magas épületek nem illeszkednek, így az ipari- gazdasági területen is az egy-kétszintes épületek tervezése javasolt.

Lakóterületek közvetlen közelében különösen ügyelni kell a környező épületek magasságához való illeszkedésre!

TETŐ

Tető hajlásszög

A településrészen jellemzően a tetők hajlásszöge a hagyományos 42° körüli.

Ajánlás:

A településrészen a meglévőkhöz hasonló tetőhajlásszögű, magastetős új épületek tervezése javasolt. A 35-45° közötti hajlásszög illeszkedik a településrész képébe (csarnokok esetén alacsonyabb hajlásszög: 15-35° javasolt).

Jelentősen eltérő hajlásszög alkalmazásakor az utcakép, ill. a telephely képe nem egységes. Magastetős épületek közé kevésbé illik az alacsony hajlásszögű, vagy lapostető. Ugyanez fordítva is igaz.

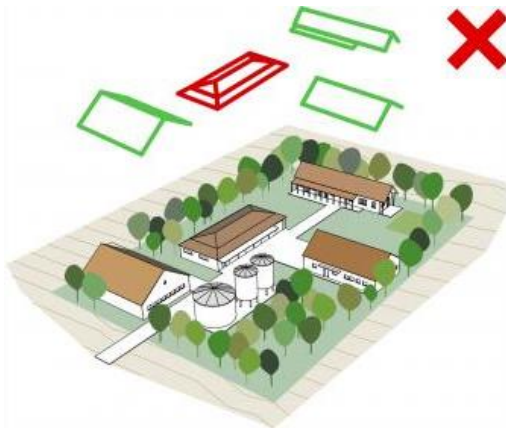
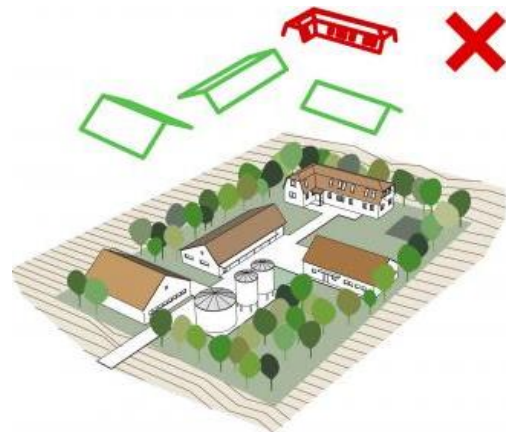
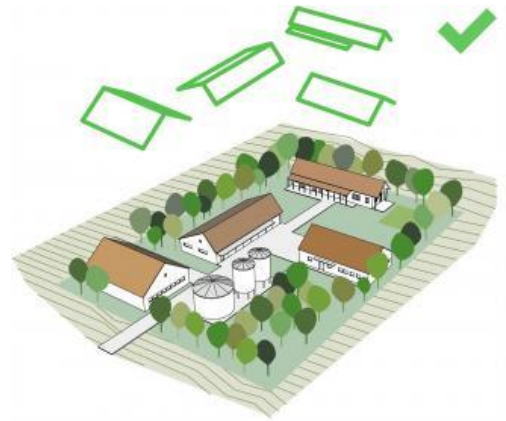
Tető forma

Ajánlás:

Telephelyen belüli épületek egységes tetőkialakítású épületek készüljenek. A főépület tetőgerinc iránya lehetőség szerint kövesse a környező telepítésre jellemző irányú elhelyezést.

Hasonló tetőformák alkalmazásakor egységes, nyugodt összkép jön létre.

Eltérő hajlásszögű vagy kialakítású tetők alkalmazása megzavarja a látványt.

SZÍN

A településen a hagyományosabb színek és anyagok használata jellemző: fehér, pasztell, ill. föld színek. Vakolt, kőporozott homlokzat felületek, sötétebb színű vakolt lábazatok, cserép, korcolt fémlemez, ill. síkpala fedés. A tetők így a halványzürkétől a natúr cserépig, halványzöldig, rozsdabarnáig, sötétszürke-fekete színig változatos képet mutatnak.

Ajánlás:

A mezőgazdasági üzemi területeken is a tájat jelentősen nem zavaró épületek és kerítések tervezése ajánlott. Nem megfelelő a harsány megjelenésű, elütő színek és felületek használata, lásd a *homlokzatképzés, anyaghasználat* pontban is. Harsányabb színt, anyagot csak kiegészítő elemként, felületként alkalmazzunk!

TORNÁCOK, ERKÉLYEK; AJTÓK, ABLAKOK; HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT; RÉSZLETEK

Kántorjánosi külterületén létesülő építmények esetén is a falusi környezetbe való illeszkedés javasolt. Ajánlott tehát figyelembe venni a falura, a vidékre jellemző hagyományos építési stílust, ill. annak részleteit. A *tornácok, erkélyek, ajtók-ablakok, homlokzatképzés, anyaghasználat, részletek* tekintetében lásd bővebben a Falusias lakóterületi településrészre vonatkozó ajánlásokat.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Amennyiben a növényzet látni engedi, az utca képét komolyan meghatározó elemként kell tekintenünk az utcafronti kerítésekre is.

Ajánlás:

A területen áttört kerítések kívánatosak, a tömör és nem átlátható megoldások kerülendőek. Az esetleg szükséges takarást növényzettel ajánlott megoldani, a nádfonatos takarás nem megfelelő. A telephely bejárat kerítésrésze, kapui és az ott elhelyezendő reklámok tekintetében javasolt tervező segítségét kérni, hogy a telekbejárat rész kellemes, a vállalkozás imázsát emelő „címer” lehessen.

Kisebb léptékű telephelyeken, ahol ez anyagi szempontból megengedhető, javasolt az előregyártott, jó minőségű áttört, hálós, modul rendszerű kerítések használata, a könnyen deformálódó, hagyományos drótháló helyett. Hosszan húzódó kerítés esetén az épített oszlopos-lábazatos kerítés kevésbé javasolt, inkább előregyártott, lehetőleg acél oszlopokat alkalmazzunk. Tartós, kevés karbantartást igénylő anyagokat használjunk.

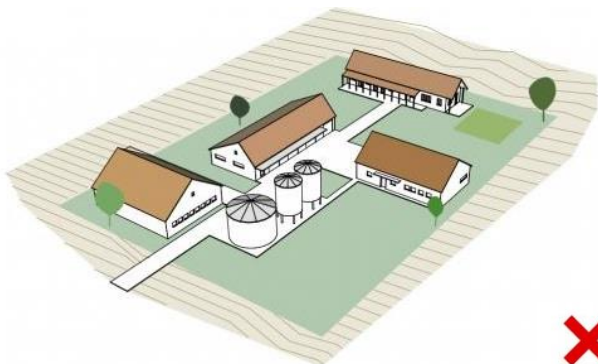

KERTEK, MELLÉKÉPÜLETEK, KÖZTERÜLETEK

Gazdasági területen is beszélhetünk kertről, annak szerepéről, különös tekintettel arra, hogyan tudja a kert növényzete belesimítani a környezetbe a telephely épületeit, egyéb látható tárgyi kellékeit.

Ajánlás:

A kert takartságától függetlenül a kert minősége nagyon fontos, komoly hatással lehet ránk, környezetünkre és az ott dolgozóakra. Nagyon fontos a telek előtti utcafronti terület, ill. közterület kellemes kialakítása és ápolása is. A gazdasági létesítményekhez is szükségesek a zöldfelületek, szélvédő, árnyékoló, vizuálisan határoló fasorok, ligetek, egyéb növénytelepítés, netán fogadóövezeti díszkert. Az előbbiek meglévő, nem különösebben mutatós telephelyünk arculatának javítására, gazdagítására, netán takarására is alkalmasak. Fontos az udvar rendben- és tisztántartása is. A melléképületeket a nagytelkes telephelyek esetén általánosságban javasolt a majoros telepítésnek megfelelően elhelyezni, illetve léptéküket és kialakításukat a főépület stílusában, ugyanolyan gondossággal, de annál kisebb léptékűre tervezni.

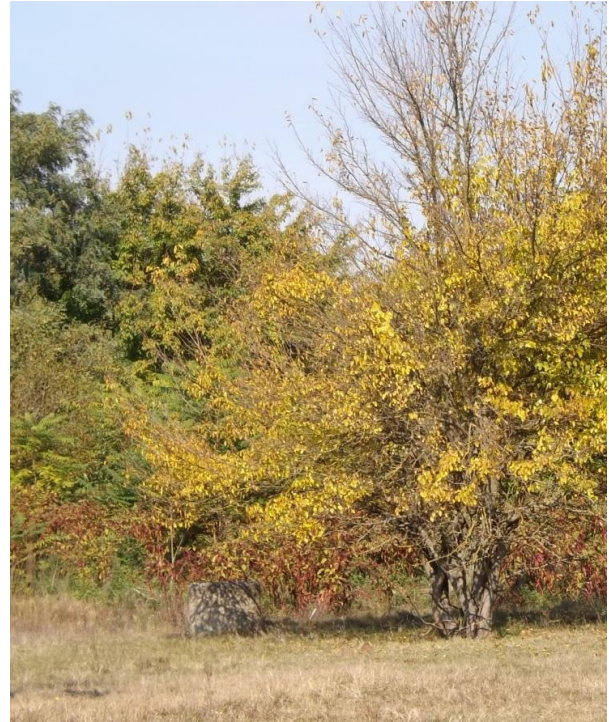

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ, JELENLEG FALUSIAS LAKÓTERÜLET: EMMA MAJOR TANYA

Az Emma major tanya speciális helyzetű terület. Beépítése jelenleg falusias jellegű, de tartós fennmaradása kétséges, az elnéptelenedés már régen megindult. Lásd bővebben a 4. fejezetben.

Eredetileg egy egybefüggő major volt, melyet később osztottak kisebb telkekre, rájuk egyszerű kialakítású, vályog lakóházak épültek. A településtől viszonylag messze esik, nincsenek üzletek, szolgáltatások, viszont buszmegállóval rendelkezik. Már csak néhány lakott ház áll itt, így a közbiztonság is kérdéses.

A település egészét vizsgálva elmondható, hogy külterületi lakóterületként nincsen égető szükség a területre, hiszen a belterületen igen sok használaton kívüli telek, épület található; van tehát lehetőség a lakók számának növekedésére a belterületen belül is. Különösebb építészeti értékekkel a terület nem rendelkezik.

Ajánlás:

A terület eredeti majoros telekállapotának visszaállítása, újrahaznosítása kifejezetten javasolt, hiszen a jelenlegi rendszer tulajdonképpen működés-képtelenné vált. Újabb lakóépületek építése a jelenlegi telekrendszerben nem javasolt.

A terület állattartási-mezőgazdasági célú felhasználásra alkalmas, földrajzi fekvése kedvező az autópálya-felhajtó viszonylagos közelsége, illetve a lakott településtől való megfelelő távolsága miatt. Egy ilyen major megvalósulása munkahelyteremtő erővel is bír, mely mindenképp a település előnyére válhat. Javasolt tehát a terület mezőgazdasági üzemi területté való átsorolása. A vonatkozó ajánlásokat lásd az előző alfejezetben!

A településrész nevének kitáblázása javasolt!

Maga a településrész, mint tanya vagy major, a tájegységre jellemző érték, eltűnése nem lenne szerencsés. Neve is igen szép, kár lenne, ha veszendőbe menne. Mielőbbi beavatkozás szükséges!

A területen található koros díszfák, ligetes facsoportok, egyes kutak táji értéként való megőrzése javasolt!

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBE ÉKELŐDŐ HÉTVÉGIHÁZAS TÓPARTI TERÜLET

Általános ajánlás:

A településrész nem meghatározó Kántorjánosi településképe nézve. A Vajai-tó partján külön egységet képez, a Vajához tartozó többi, itt található üdülőterülettel közösen. A területet tehát célszerű Vajával együttműködve kezelni, közös koncepció alapján, tekintettel az egyes részterületek összefonódására.

A területre az 5.1.2 fejezetben leírtak ajánlásai érvényesek, a következő megjegyzésekkel:

- Telepítés: a főépületet a kialakult építési vonalra kell telepíteni, azaz a környező épületek átlagos előkert mélységét kell tartani!
- Magasság: A területen magassági korlátozás szükséges: utcaszintre telepített földszint+térfal nélküli magastető javasolt, a kialakult állapotnak megfelelően maximalizált épületmagassággal.
- Tető: a területen az épületek tetőhajlásszöge változatos. Utcakép segítségével, egyedileg szükséges meghatározni a tervezett épület optimális paramétereit, ne legyen túl éles kontraszt az egymás melletti épületek között. A tető oromfalas, gerince az utcára merőleges. Általában nyeregtető található, de félnyeregtető is előfordul. fedésére a natúr szalagcserép javasolt.
- Terepalakítás: a meglévő terepadottságokat megtartva, az épületet utcaszintre emelve kell elhelyezni. Nagyobb mértékű beavatkozás (magas támfal, rézsű, bevágás) nem ajánlott.
- Kerítés: a tó felőli kerítés, és az ott lévő partszakasz fokozottan a táj része, ennek megfelelően kezelendő! Kizárólag az áttört, tisztán drótkerítés javasolt.

Tóparti lejárát:

A kántorjánosi partszakasz jelenlegi lejárátát javasolt fejleszteni. Javasolt a lejárát előtt kis horgász-stéget építeni, néhány padot, szemetest kihelyezni, a helyi horgász-egyesülettel egyeztetve.

5.2 Közterületek településképi útmutatója – utcák, közterek, közparkok, közkertek

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

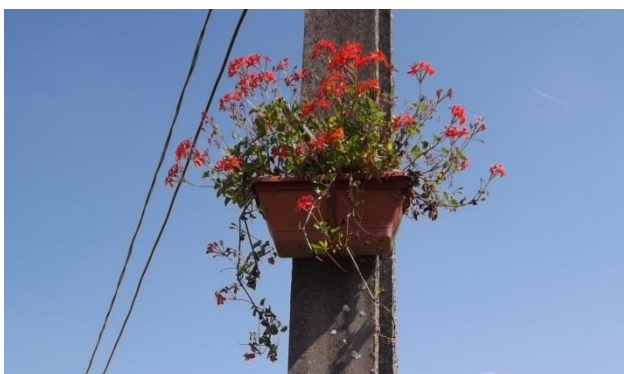
Lásd a településrészek építészeti útmutatóinak ide vonatkozó fejezetét is!

BEVEZETŐ

A településen az utcák összképe utcánként és területenként eltérő, de összességében rendezett.

Szép, ápoltság, a kerítések tövébe ültetett színes virágok, az utcafrontokon dísnövények igen sok helyen megjelennek. Az útszegély, járda, út menti fásítás hiánya teszi küzdelmessé a homokos területen a közterületek rendben tartását, de a burkolt útfelület is sérülékenyebb a szegély nélkül. Az orsótér területén azonban nemrég parkosítások készültek, térburkolatos sétányokkal, parkolókkal, fásítással, bokrosítással, színes virágágyásokkal, az ott lévő idősebb, magas fák megtartásával. A telepített fásszárú növények itt láthatóan növekedésnek is indultak, az odafigyelő gondoskodásnak köszönhetően. Különösen szép a sétányútvonalak megtervezettsége, ahogyan pl. a Polgármesteri Hivatal vagy az óvoda felé vezetnek. A parkosított terület utcabútorokkal is kellően felszerelt.

Kedves látvány a település főutcáján a muskátlik lámpaoszlopokon való megjelenése, a gazdagon virágba borított emlékművek látványa is. Összességében látható a településen, hogy a településvezetés és lakosság is igyekszik a lehetőségekhez mérten mindent megtenni a település képeinek csinosítása érdekében.

UTCÁK, UTAK, SÉTÁNYOK

A települések fő vázát az utcák, utak adják. Ennek a „váz”-nak a minősége, állapota nagyban rányomja bélyegét a település arculatára.

Az út, utca képét együttesen meghatározó tényezők:

- az úttest
- a vízelvezetés módja, pl. árok
- az úttest melletti közterület kialakítása és növényzete
- az építmények és környezetük, azok egymásutánisága
- utcabútorok, közutak, buszmegállók, táblák, reklámok
- az utca fölötti kép: közvilágítás, légkábelek, gólyafészek stb.

Ajánlások:

A harmonikus látvány kialakításához fontos, hogy a fenti tényezők megjelenését összehangoltan szabjuk határok közé. Tervezéskor vegyük figyelembe a meglévő használati igényeken túl a település fejlesztésére irányuló törekvéseket is!

Ahogy eddig is, különös figyelemmel legyünk a fő bevezető utakra, megjelenésük legyen rendezett, karbantartott. Visszafogott díszítés (virágok, táblák, fák, bokrok stb.) elegendő, ne a részletek uralkodjanak!

Hiánypótló fejlesztésként a közterületi, út menti fásítás javasolt, ahol a kialakult körülmények megengedik. A tájegységre jellemző (így az itteni körülményekhez már alkalmazkodott) fajokból válasszunk, de fontos szempont az is, hogy végleges magasságuk, koronaformájuk ne nője túl a lehetőségeket. Javasolt különböző színekkel őszülő fákat is választani.

Figyelemmel kell lennünk az utca telkeinek, épületeinek léptékére, előkertjeik méretére, amikor az egyes utcák keresztmetszetének kialakítását tervezzük, azaz ne csak közterülethez viszsgálódjunk. Legyen kölcsönös az illeszkedés, tehát ne csak az épülettervezésnél ügyeljünk a környező telkekre!

Az utak, utcák kereszteződéseiben kialakult vagy egyéb teresedésekben javasolt árnyékos pihenő helyet kialakítani, gondolva a kerékpárral vagy gyalogosan közlekedőkre.

Támogatandó törekvés a buszmegállók egységes fejlesztése, szépítése, valamint a közutak telepítésműködtetése is.

A település szerethetőségét nagyban növeli a település arra érdemes pontjain tájékoztató táblák, térképek kihelyezése-karbantartása. Rövid történeti áttekintések, érdekességek leírása, bemutatása nem csak a turisták, hanem az ott lakók számára is kedves gesztusként jelenhetnek meg.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK, KIEMELT FONTOSSÁGÚ KÖZTERÜLETEK

A települések életében fontos szerepet játszanak a terek, közparkok, közkertek. Lehetőséget nyújtanak a közösségi életre, pihenésre, esetleg sportra, szórakozásra.

A terekhez sorolhatjuk az utcáknál már említett kis teresedéseket, a játszótereket, sporttereket, de ide lehet sorolni a piactereket is, melyek megjelenése, árnyékoltsága, infrastruktúrája ugyanúgy fontos, mint bármely közterületé, hiszen a „köz”- szolgálja.

Ajánlás:

Tervezéskor itt is vegyük figyelembe a meglévő használati igényeken túl a település fejlesztésére irányuló törekvéseket!

A közterületi tartózkodásra kialakított helyeken ügyeljünk a megfelelő árnyékolás, közvilágítás, ill. lehetőség szerint ivóvíz biztosítására is.

A kisebb, ismétlődő egységeket alakítsuk ki azonos elven, a nagyobb egységeknél használt, vagy ahhoz hasonló eszközrendszer alkalmazásával (színek, formák, anyagok, növényzet).

Javasolt a településen még fellelhető nagyobb történeti emléktárgyakat jobban látható helyen közkinccsé tenni, lehetőség szerint az esőtől-hótól védő felépítménnyel védve (*más településről származó példát lásd lent jobbra*). A külterületen lévő, örökségi értéként számon tartott gémeskutakat is érdemes lenne felidézni, megmutatni.

Kántorjánosi legnagyobb közlekedési csomópontja a **Béke u., Kossuth u., Őri utca kereszteződése**, ahol jelenleg zöldfelületként kezelt teresedés található. A terület fejlesztése-parkosítása, fásítása elindult.

Ajánlás: Javasolt a fejlesztések további folytatása, kiterjesztve a többi hasonló közterületre is, a település életvidám képének erősítéséhez.

Református templom környezete:

Habár tornya már messziről látszik, közelebbről nézve a református templom szerényen bújjik meg az orsótérben, fák és épületek takarásában, míg a két másik templom igen jól látható, megfelelő hangsúlyt kapnak.

Ajánlás: Javasolt a református templom épületének kiemelése, megmutatása az őt takaró két-három fa szakértő magassági visszavágásával (nem kivágásával!). Javasolt a templom előtti keskeny közterület fejlesztése, térburkolat, díszítő növényzet telepítésével, esztétikus utcai kiegészítők elhelyezésével, illetve a templomudvarban a templomba vezető járda kihangsúlyozásával. Ugyanitt tájékoztató tábla kihelyezése javasolt, a templom és elődje, ill. a település rövid történetét, térképeit bemutatva.

Római katolikus templom környezete:

Ajánlás:

A templom közterületi környezete rendezésre javasolt, azzal, hogy a templomot takaró fák ne kerüljenek telepítésre.

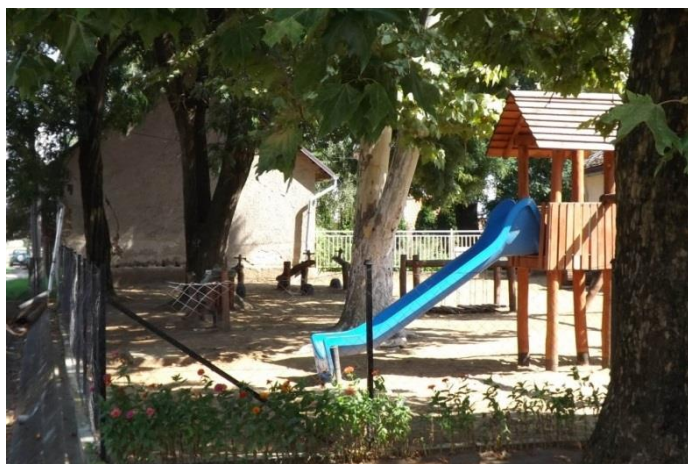
Északon, az utca túloldalán lévő teleksáv alkalmas lehet zárt sorú telepítésű kis üzletsor létesítésére is, (hrsz. 114/3, 114/2, 114/1, 115), földszint+magastetős kialakítással (akár a meglévő üzletépületek továbbgondolásaként) amennyiben az épületsor előtt közhasználatra megnyitott parkolósáv építhető.

Játszótér:

Fa játzóelemekkel felszerelt, körbekerített játszótér a település központjában, magas fák védelme alatt.

Ajánlás: Gondos fenntartása, közkút fenntartása továbbra is javasolt. A parkosított területeken néhány további játzóelem, vagy sporteszköz, ill. a már többször említett, esővédett társalkodóhelyek (pavilonok) elhelyezése tovább bővítené a kiskorúak, de a felnőttek szórakozási lehetőségeit is, tovább erősítené a közösségi életet.

Egy másik játszótér, az iskola udvarán.

Árnyékot adó fák ültetése javasolt. Magasságuk, elhelyezésük a templomra való rálátást ne zavarja!

Orsótéri üzletsor:

Az itt található üzletsor funkcionális szempontból megtartandó, de településképi fejlesztése, egységként való értelmezése javasolt. Egyszerű építészeti eszközökkel, mint pl. kis díszítő tetőfelépítmények, igényes és egységes reklámfelületek, portálok megjelenése, parkolók felfestése, néhány nyírt díszbokor az egység javára válhatna. Egységes fa előtető vagy tornác is elképzelhető. (Példát lásd jobbra).

A községi sportpálya területe: Ajánlás:

A település életében fontos szerepet játszó községi sportpálya környezetének további fejlesztése ajánlott. Az öltözőépület felfrissítése, lábazati részen bontott téglá vagy kő burkolattal való védelme-díszítése, az épület mellett fedett-nyitott pavilonok telepítése (más településekről származó példát lásd balra) minimális parkosítás, útszegély építése a terület előnyére válhatna. Közkút működtetése javasolt.

6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTETT RÉSZLETEK

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS), KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

VÁLOGATÁS

Mottó: „élhetőség” és „illeszkedés”

Természeti és épített környezet összefonódása. Gyönyörű falubejárat ez, a vérvörös virággal és a rengeteg zölddel.

Egy másik hangulatfotó a település központi területéről, a játszótér és Polgármesteri hivatal közeléből: akár egy élő skanzen.

A két kis tájjelegű épület az orsótérben megóvásra érdemes. (hrs. 2) lásd *Örökségünk* c. fejezetben is.

A törődés, odafigyelés szép példája ez az épület. Itt nem a felújítás a kulcs, hanem a folyamatos karbantartás, a gondoskodás, mellyel megőrizhetőek a meglévő értékek. Az épület a szomszéd épülettel (lásd *Örökségünk*) együtt megóvásra, védelemre érdemes. *Bajcsy Zs. u.*

A Polgármesteri Hivatal épülete. Érdekes megfigyelní az épület körüli kerítést, kifejezetten az intézményhez méltó. Előkertjében rózsakert, ablakaiban virágládák. Az épület megjelenése egyértelműen mutatja központi szerepét.

Új középület (konyha). Az épülettömeg hosszanti tördelése csökkenti a tömeg hosszú csarnokjellegét, mozgalmassá teszi az épületet. A főhomlokzaton egy jól megtervezett felirat, vagy zászlótartó+címer szép kiegészítése lehet az épületnek; a helye a körablak alatt biztosított. Udvarában pihenőpadok, üvegház, emléktárgyak találhatók.

Új középület (óvoda). Szintén megfigyelhető az épülettömeg tördelésének pozitív hatása. A felirat egyértelműsíti az épület funkcióját.

Egészségügyi intézmény. Meglévő épület felújítása-átalakítása, modern szellemben. Színvilága a Polgármesteri Hivatal épületet idézi. A bejárat fölötti felirat, tábla itt is jól kiegészítené az épületet, segítené a tájékozódást. A felirat, tábla helye tervezéskor építészetileg ötletesen lett kialakítva.

Szálláshelynek alkalmas épület (az iskolával szemben), legalábbis megjelenésével megfelelne a célnak. Anyagai, színei, kerítése és korlátja összhangban vannak egymással. Magában hordozza a kastélyépítészeti jelleget, mégis tart egy kertvárosi léptéket, mely egy különleges funkciójú épületnél a területen megengedhető. Sajnos jelenleg üresen áll, hasznosítása a településkép szempontjából is fontos, hiszen a központi terület forgalmas helyén található, gyakorlatilag mai örökségként kezelendő épület.

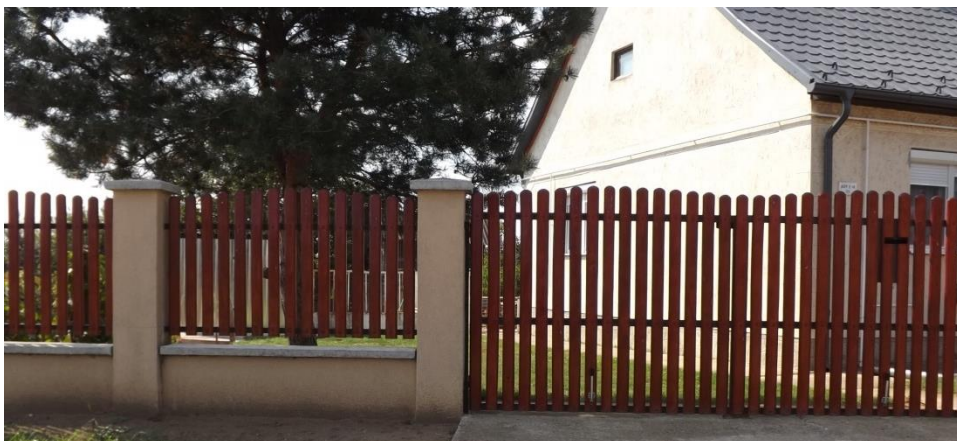
Felújított épület. A kert kellemes kiegészítője a fából készült hintaágy.

Hagyományos népi épület, a vidékre nagyon jellemző kerítésmezőkkel. Érdekes megfigyelni a bal alsó mezőben a kerítéslábazat rombuszmotívumát, melyet a településen az balaktáblák díszítéseként is láthatunk.

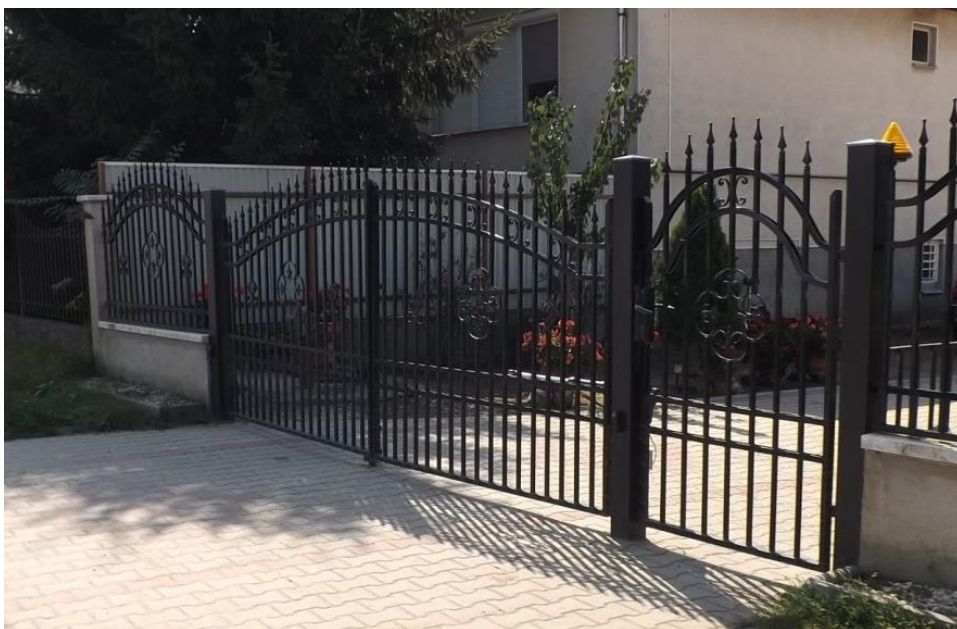

Szürke betonkerítés. Tarka virágok díszítik. A betonkerítések a településen máshol is megjelennek.

Épített oszlopos kerítés, fa betétekkel, igényes, rendezett hatást kelt.

Kovácsoltvas kapu és kerítés, térkő kapubeálló. Igényes, rendezett, átlátható.

Egy másik, finoman díszített kovácsoltvas kerítés, mögötte rendezett kert.

A színes virágok, dísznövények kiváló kiégyésztőjük a kerítéseknek is. jó hatással vannak az utca képeré, akár meghatározó elemüké is válhatnak, mint pl. a bal alsó képen. Érdemes megfigyelni a régi kerítésoszlopokat, nagyon jellemzőek a vidékre.

Árnyékoló szőlőlugas. Hangulatos látvány, főként ősszel.

A településre jellemző utcaképek, egységes épületmagasság, tető hajlásszög, harmonikus színek.

Egyéb jó példák más településekről:

Tornácok

Egy középület tornácai, melyek tökéletesen ellátják a túlmelegedés és eső elleni szerepüket, mégis hangulatos látványt nyújtanak. Kellemes a kis épített lábazat, a fa szerkezet, a virágok látványa.

Új tornác, szép, különleges részletekkel.

Egy igényes bejáratí tetőrészlet.

Ösztönző programok táblái

Egyes településeken ma is élő program a „Tiszta udvar, rendes ház”, melynek keretében évente a legszebbnek ítélt magánportákat, vállalkozást, intézményt fém vagy kerámia táblával jutalmazzák.

A törődés, odafigyelés szép példája lehet a kert. Nem kellene drága kiegészítők a kellemes, hívogató kerthez, ha látszik a gondoskodás, a szép környezet iránti igény. Nagyecsedben pl. külön programot is létrehoztak, melynek keretében a legszebbnek ítélt magánportákat, vállalkozást, intézményt gránittáblával jutalmazzák.

Kerítések és részleteik

Mindkét esetben kiemelendő a tartós, hagyományos anyagokból épített kerítés. A kukatároló a kerítésbe van olvasztva, együtt él azzal. A kis csengő, a postaláda, illetve az egyedi kerámia díszítőelemek használata hangulatos, a kerítések jellegéhez illő választás.

Új, mégis a régi
korokat idéző
kapupánt, szépen
megmunkált
kerítéslécek.

A gazdasági telephelyek esetén a drótfonat helyett javasolt kerítés. Sövénnel, egyéb növényzettel kiegészítve a natúr, de még inkább sötétzöld színben rendezett hatású, tartós kerítésünk lehet.

7. EGYÉB JÓ PÉLDÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A könyvben már bemutatott jó példákon kívül további, kiemelendő jó példa a településről: *mottó: „élhetőség” és „illeszkedés”*

Üvegház. Ez épp a köz
szolgálatában, a konyha
kertjében.

Gondosan rendben
tartott kereszt.

Régi közkút.
Fenntartásra,
megőrzésre javasolt.

Pihenőhely egy
közintézmény
udvarán.

Intézményekre, üzletépületekre kihelyezett, jól látható feliratok. A felirat egyértelműsíti az épület funkcióját.

Közterületi díszburkolatos kerékpártárolók, parkolók, parkosítás, közkút, a település kényelmére és képének megújítására remek eszközül szolgálnak.

**Romantikus, igazán falusi, vidéki hangulatú
mezőgazdasági tájrészletek, életképek:**

Hétfé házas terület:

Régi, népi jellegű horgászház,
szép rendben tartva

Jól eltalált kiegészítők,
büfé név és felirat.

Igazán tóparti hangulatú, üdezöld utcakép.

Egyéb jó példák más településekről:

Külső gépészeti, elektromos tartozékok, antennák

Tökéletesen illeszkedő napelemek. Színben, felületben is a lehető legkevésbé feltűnő megoldás.
(Kemecse középületén találtuk)

A főépület megjelenését eredeti, tiszta mivoltában meghagyva, a napelemek az épület mögötti melléképületen kerültek elhelyezésre. Ugyanitt, a bejáratnál figyelmeztető tábla található, mely elengedhetetlen tartozék lenne máshol is.

A parabola antenna a lehető legeldugodtabb helyen, a kémény mögött került felszerelésre.

Essen hát pár szó a kéményekről is. Éppúgy az épülethez tartoznak, mint a többi szerkezet, ne feledkezzünk hát el annak megtervezéséről! Figyeljük meg a környék kéményépítési hagyományait, ne használjunk tájidegen elemeket. (A képen látható mészhomok téglá helyett vörös téglát használjunk!)

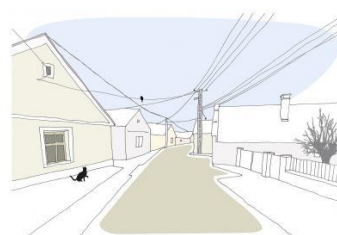
Ezt a képet a parabola antenna diszkréten hátrahúzott elhelyezése miatt készítettük. A helyszínen fel sem tűnt az erkélyen elrejtett két kültéri klímaegység.

A klímát itt is keresni kell: a kocsibeálló takarásában került elhelyezésre.

Szokatlan látvány: sehol egy légkabel, egy villanyoszlop, csak az utcai közlámpa látszik, az is elbújva. Szép példa ez a természeti környezet megőrzésére. A tiszta égbolt, a rendezettség, a növekedő fasor az igazi éke ennek az utcának. Tökéletes ellentéte a lenti ábrának.

Reklámhordozók, különleges építmények

Igényes, szép felirat

Történeti és egyéb információs táblák, fontos és hasznos kellékei minden településnek.

Egyszerű horgász-stég

Rendezett, esztétikus buszmegálló. Minden megvan, ami kell: pad, árnyék, esővédelem, hulladékgyűjtő. Egy-két díszbokr vagy színes virág még tovább fokozná a látványt.

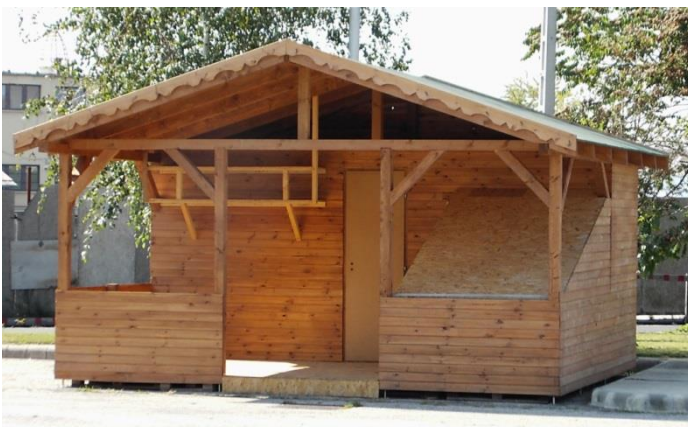

A közösségi élet támogatására szolgáló építmény, a régi csűrök, gazdasági épületek stílusában. (A településközponti területre ilyen léptékű létesítmény nem javasolt, inkább a sportpálya közelében képzelhető el hasonló, vagy kisebb építmény!)

Egy szépen növényesített, kertvárosi támfal.

Az utca sarkán, igazi dísz, melyről először nem is a támfal látványát látjuk, hanem a jól megválasztott növényzetet. Fölötte hiányzik a kerítés, de szükség sincsen rá.

Egy példa, hogyan lehet egy útszéli zöldségesbódé látványa is elfogadható, tájba illeszthető.

Ez a kis építmény a dinnyeföld vagy gyümölcsültetvény mellett, zöldséggel-gyümölccsel megrakva, igazi, cserép fedéssel bármely főút szélén szép dísz lehetne a tájnak. Reklám se kell rá, önmagáért beszél.

8. BEÉPÍTÉSI VÁZLAT –FEJLESZTÉSI JAVASLATOK

A fejlesztési javaslatok a település központjában található teresedés, az ún. orsótér közösségi-kulturális központi szerepének megerősítésére, egyértelműsítésére irányulnak. A fentebbi fejezetekben már részben részletezett javaslatok szemléltetésére, összefoglalására készítettük a következő oldalon található beépítési vázlatot.

A javaslatok, ill. a vázlat főbb elemei:

- üzletsorok kialakítása, rendezése
- iskolához sportpálya kialakítása
- meglévő két népi épületl és kút: bemutató tájházak kialakítása. Mellettük kis bemutató- vagy tangazdaság kialakítása, mely állhatna az iskola kezelésében is, oktatási céllal.
- a Polgármesteri Hivataltól Északra eső terület és a római katolikus templom udvarának parkosítása
- közösségi pavilonok, padok, egyszerű sporteszközök elhelyezése, kisebb ünnepek, ünnepi vásározasok megtartására is alkalmas módon
- a terület körbejárhatóságára, ill. átjárhatóságára megkezdett sétányhálózat kiterjesztése a teljes területre
- az orsótér terület egyértelmű lehatárolása, esztétikus útszegély kialakításával, alacsony, egyszerű lámpaoszlopok kihelyezésével, stb.
- a fejlesztések, beavatkozások olyan kialakítása javasolt, mely kiegészíti, kiemeli a meglévő intézményeket, templomokat mind vizuális, mind használati értelemben, a teljes területre készített egységes koncepció alapján.

9. ZÁRSZÓ

Zárszóként álljon itt egy ma is érvényes idézet:

„A sajátos, ránk jellemző, a múlt örökségeihez településmódban, szerkezetben, településképekben, ... azaz harmóniában illeszkedő építészeti környezetalakítást csak azok tudják igazán elsajátítani, akik képesek a legmagasabb szinten asszociálni a társadalmi, gazdasági és művi környezeti értékekre, akiknek birtokukban van a legnagyobb szakmai tudás és képesség arra, hogy szín, forma, anyag, lépték, arány egyensúlyt teremtsenek, mindezt a mindenkori technikai képességek szintjén, a művelt nyilvánosság együttműködésével, egyetértésével.”

*Dr. Vincze István, 1988,
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye akkori főépítésze.*

Köszönet

Köszönjük Kántorjánosi vezetésének, lakóinak, ill. mindenkinek, aki segítette munkánkat. Igazán szép élmény volt a településsel és történetével való megismerkedés, a terület bejárása. Gazdag képanyagot tudtunk készíteni a kézikönyv illusztrálásához, melynek csak töredéke fért bele a könyvbe.

A készítőik
2017. október

10. IMPRESSZUM

KÁNTORJÁNOSI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.kantorjanosi.hu

Kántorjánosi Polgármesteri Hivatal e-mail címe: titkarsag@kantorjanosi.hu

Kántorjánosi Polgármesteri Hivatal postai címe: 4335 Kántorjánosi, Kossuth Lajos u. 14.

Kántorjánosi Polgármesteri Hivatal telefon: 44/550-017; 44/350-222

Polgármester: dr. Péter Zoltán

Polgármester e-mail címe: polgarmester@kantorjanosi.hu

Mb. főépítész: Végh József

Mb. főépítész e-mail címe: jozsef.vegh@artvital.hu

megbízásából a kézikönyvet készítette:

Art-Vital Tervező, Építő és Kereskedelmi Kft. 4400 Nyíregyháza, Selyem u. 21.

SZERKESZTETTE: Rozsnyai Katalin

SZÖVEG: Végh József, Rozsnyai Katalin, Kovács Panna, mintakézikönyv

FOTÓ: Rozsnyai Katalin, lechnerkozpont.hu

GRAFIKA szemléltető ábrák: lechnerkozpont.hu

EGYÉB GRAFIKA (térképek): Rozsnyai Katalin

Kántorjánosi, 2017.

Felhasznált irodalom, weboldalak:

- kantorjanosi.hu
- wikipedia
- nepesseg.com
- mapire.eu
- dmkert.hu
- Google kereső, Google Earth
- terkepem.hu
- muemlekem.hu
- izraelitatemetok.hu
- tajertektar.hu
- josamuzeum.hu
- lechnerkozpont.hu
- Magyarország hely településképi arculati mintakézikönyv
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet
- A múlt emlékei Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyéből / Czagány Kálmán, C. Kürthy Zsuzsanna, Dr. Vincze István, Szatmári István, 1988
- Magyar népművészet / Hofer Tamás és Fél Edit, 1975

Kapott adatszolgáltatások:

- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltató levele, lkt.sz.: 3679-2/2017, Dr. Kovács Zita
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság adatszolgáltató levele, lkt.sz.: CD/25323-2/2017. Slyuch András hatósági irodavezető